EMEK

15 ARALIK 1969

17

EMPERYALİZMLE MÜCADELE

TÜRKİYE İŞÇİ
KARŞILAŞTIĞI

BEHİCE BORAN

T.İ.P. üst yönetiminin bir yılı aşkın bir zamandır sosyalist rotadan sapmış olması ve bunun tabanda, yani üye saflarında ve alt örgütlerde yarattığı tepkiler ve bu çelişme ve çatışma sonucu Partinin bir bütün olacak uyumlu ve disiplinli çalışma gücünün zayıflaması, işçi ve emekçi sınıflarımızın biricik sosyalist örgütü T.İ.P. için yeni tehlikeler yaratmıştır. Egemen sınıfların bu durumdan faydalanarak çeşitli usuller ve araçlarla Partiyi büsbütün parçalamak, felce uğratmak çabalarını bir tarafa bırakıyorum. Bunlar bilinen konulardır. Bu yazıda söz etmek istediğim, asıl Parti dışı sosyalist veya ilerici çevrelerde beliren ve aynen veya değişik biçimlerde Parti içinde de az çok yansıyan, işçi ve emekçi sınıflarımızın sosyalist partisi için tehlike teşkil eden eğilimler, görüşler, iddialardır. Çeşitli görüşlerin curcunasının toz dumanı içinde, Partiye sahip çıkan, onu doğru sosyalist rotada geliştirmek istiyen TİP'liler bu tehlikeleri açık seçik görmek ve bu tehlikeleri atlatmak için bütün mücadele azimlerini ve güçlerini ortaya koymak ve dövüşmek zorundadırlar.

Bir hayli çeşitlenme gösteren bu tehlikeli görüşler aşağıdaki noktalarda özetlenebilir :

Birincisi, T.İ.P. nin, işçi sınıfının sosyalist partisinin, gereğinin red ve inkârıdır. Bu asla açıkça söylenmiyor, ama ileri sürülen görüşlerin, eleştirilerin altında yatan budur, veya mantıkî sonucu budur. Bu ise işçi sınıfının politik hareketi için en tehlikeli bir tutumdur, zira parti sosyalizmden saptı, sapmadı, doğru soyalist rotaya şöyle veya böyle oturtulur tartışmalarının bir anlamı olması ve bir sonuç verebilmesi için önce işçi sınıfının sosyalist partisinin mutlaka varolması gereğini kabul etmek zorunludur. Bu kabul edilmedi mi, öbür tartışmalar hepten durur, parti fikri temelden red ve inkâr edilmiş ve mevcut partinin tüm tasfiyesi istenmiş olur.

Bunun için, sosyalist partiyi bütün diğer partilerle, sosyalist partide politik mücadele veren sosyalistlerin hepsini burjuva partilerinin politikacılarıyla birlikte aynı torbaya koyup, «Partilerde ve politikacılarda iş yok» genel yargısına varmak ve bunu savunmak, işçi sınıfının politik örgütü, partisi dışında soyalist hareketi, muhalefeti geliştirmek ve yürütmek yollarını aramak sosyalizmle asla bağdaşmıyan, asla kabul edilmez bireyci bir tutumdur. İşçi sınıfının mevcut politik örgütü, sosyalist partisi, rotadan sapmışsa, görevini yapamıyorsa, hatalar işliyorsa, bunları düzeltmek, partiyi gerçek sosyalist niteliğe kavuşturmak yolları aranır ve mücadelesi canla başla verilir. Bir sosyalistin vazgeçemiyeceği temel görevi, hareket içinde kalmak ve hareketi doğru rotada yürütmek için bir işbirliği ve dayanışma içinde elden gelen çabayı, çalışmayı göstermektir. Hatta elden geleni yapmanın da ötesinde, kendi imkânlarını zorlıyarak, kendi kendisini aşarak mücadele vermektir.

Türkiye'de işçi sınıfının sosyalist partisini red ve inkâr eden ve tasfiyesini öngören diğer bir görüş ve tutum da, bugün işçi sınıfımızın «kendi öz partisine» kavuşmadığı ve şimdilik kavuşamıyacağı görüşüdür, çünkü «kanunî engeller» varmış, ancak «gerçekten demokratik Türkiye» de işçi sınıfı «kendi öz partisi» ne kavuşabilirmiş. Oysa bugün Türkiye'de sınıf esası üzerinden parti kurmaya kanunî müsade vardır ve böyle bir parti sekiz yıldan beri faaliyettedir. Bilimsel sosyalizmin klasikleri ve bugünkü sosyalist yayınlar geniş çapta tercüme edilmiş ve edilmektedir. Sosyalizm konusunda telif kitaplar, dergiler, makaleler de çıkmaktadır. Sosyalizm sorunları yazılı ve sözlü tartışılmaktadır. 141 ve 142. ve benzeri mevduatın kapsamı, değil 20-25 yıl, on yıl öncesine kıyasla çok daralmıştır. Anayasa Mahkemesinin 141 ve 142. maddelerle ilişkin kararında, yalnız cebir ve şiddet yolu ile iktidara gelmeyi veya iktidara geldikten sonra cebir ve şiddete dayanarak iktidarda kalmayı öngören partilerin yasaklandığı belirtilmiştir. Zaten hiç bir toplumsal düzen, cebir ve şiddet ve ihtilâl yolu ile düzenin değiştirilmesine hukuken cevaz vermez. Toplumda belirli objektif ve sübjektif şartların oluştuğu durumlarda direnme ve ihtilâl hareketleri mevcut hukuk düzeni altında meşru hareketler olarak değil, o düzene karşı fiilî hareketler olarak gelişir ve başarıya ulaşırsa kendi meşruiyetini ve hukuk düzenini getirir. Kaldı ki, bizim Anayasamızın, anayasa dışına düşmüş ve meşruiyetini yitirmiş iktidarlara karşı direnme hakkını tanımak gibi bir özeliği de vardır.

Sözü geçen maddelerin ve benzeri *diğer mevzuatın fikir*, söz eleştiri, inceleme ve araştırma özgürlüklerini kısıtlayıcı etkinliği de fiilen azalmıştır ve azalmaktadır. Bugün geniş çapta yazılan, tartışılan konulardan on yıl önce söz açmak bile mümkün müydü? Kanunlar sadece yasama organları tarafından tadil edilmek veya kaldırılmakla hükümsüz hale gelmez, toplumun gelişmesi sonucu artık uygulanamaz hale gelerek bir süreç içinde fiilen hükümsüz düşerler. Yapılacak iş, bu fiilen hükümsüz düşürme mücadelesine devamdır.

Bu şartlar ışığında işçi ve emekçi sınıfları sosyalist bir parti içinde örgütlemek, bilinçlendirmek ve sosyalizm doğrultusunda politik mücadeleye sokmak görevinden kaçınılamaz. Sosyalist düşünce, öğreti, eylem için bugünkü imkânlar mevcutken, sosyalistler her ne biçim ve anlamda olursa olsun, aslında burjuva demokratik devrimi niteliğinde olan bir platform üzerinde mücadele vermekle yetinemezler. Çünkü aksi halde, mevcut imkânlar kullanılmamış, bu imkânlarla sağlanabilecek çizginin gerisinde bir çizgide mücadeleyi kabul etmiş olurlar. Geri bir çizgide mücadele ise, aslında mücadele de değildir, teslimiyettir, yeniliktir. Sosyalistler, sosyalizm için mücadele ederler. Bu mücadelede, sosyalizmi kabule kadar gelmeyen, ama anayasa hak ve özgürlüklerinin gerçek uygulanmasından, millî bağımsızlıktan yana olan demokratik ve anti-emperyalist güçlerle somut amaçlar için iş ve güç birliği ederler. Ne var ki bu iş ve güç birliğinde kendi sosyalist örgütlerinin bağımsız varlığını ve çalışmalarını korurlar, sosyalist hüviyetini hiç bir şekilde gizlemezler. Aksi biçimde hareket etmek, işçi sınıfı partisinin red ve inkârı ve tasfiyesi demek olur. İşçi sınıfının sosyalist partisi olmadan da işçi sınıfı öncülüğü iddiaları havada kalan bos lâflardır.

Partinin gereğini kabul etmek ve yukarda özetlediğimiz, partiyi tasfiye edici görüşlere içtenlikle karşı çıkmakla beraber, mantıkî sonuçlarına götürüldüğü zaman *partinin bir başka yoldan yine tasfiyesi* demek olacak görüşleri benimseyenler de vardır. Bunların bir düşüncesi, Partinin zamansız, erken kurulmuş olduğu ve hatta bu yüzden de baştan yanlış yolda olduğu, saptığıdır. T.İ.P. nin nasıl kurulduğunu, nasıl sosyalist bir parti haline dönüştüğünü *hep biliyoruz. Ben «Tüm» dergisindeki* yazılarımda (1).Parti'nin o zamanki başkanının sosyalizmden sapışının objektif, sosyal yapıdan gelen etkenlerini ararken, Partinin sosyalist nitelik kazanmasının, sosyalistlerin - özellikle aydınların -üst ve daha alt kademe organlarında yer alıp tüzük ve Program hazırlamalarıyla bir çeşit «tepeden» bir süreçle meydana geldiğini belirtmiştim. Şimdi bu noktadan hareket ederek, partinin yanlış kurulup geliştiği sonucunu çıkarmak, giderek gerekli sosyalist birikim yoktu, Türkiye'nin yapısı iyi bilinmiyordu, önce bilimsel incelemeler yapılmalıydı, yani dolayısiyle T.İ.P. kurulmamalıydı, gibi görüşlere saplanmak yanlıştır.

Bir kez, sosyalist eyleme geçmek için ideal şartların, veya kafamızda gerekli gördüğümüz şartların *oluşması beklenemez*. İrademiz dışında oluşan objektif ve sübjektif şartları veri olarak kabul edip o şartlarda neler yapılabilir, hareket nasıl geliştirilebilir, o tesbit edilir. Bir grup sendikacı partiyi kurup da bir yıl sonra sosyalist aydınları çağırdıkları zaman bu çağrıya uymamak asla olmazdı. Önce birikim olsun, bilimsel incelemeler yapılsın, denemezdi. Birikim ancak eylemde olur ve eylem için her hangi ölçüde bir imkân varsa, bilimsel araştırma ve incelemeler beklenilmez, bilinenlerin ışığında harekete geçilir. T.İ.P. kurulup, genişleyip, hareketi geliştirilmeseydi bugünkü kadar da birikim olmazdı, ve Türkiye sosyalist hareketinin sorunları böylesine açığa çıkmazdı. Sosyalist eylem ve sosyalist teori daima birlikte, karşılıklı etkilenme süreci içinde gelişir. Türkiye'de de böyle olacaktı ve böyle olmaktadır.

Son dönemdeki durumun eleştirisi *yapılırken Partinin* daha önceki dönemlerde yaptığı başarılı mücadele unutulmamalıdır. Yukarıda açıkladığımız Partiyi red ve inkâr ve tasfiye hareketleri mensupları Partiyi baştan beri tümüyle kötülemek, karalamak işini kasıtlı olarak yürütmektedirler. İyi niyetli, ama bugünkü durumdan *karamsarlığa düşen bazı kimseler de* bu ruh hali içinde, zaten hiç bir şey iyi olmamıştır, başarılı olmamıştır eğilimine kendilerini kaptırmaktadırlar. Bu da sonunda Partiyi temelden yıkıcı, tasfiye edici bir sonuca varır. Partinin ilk döneminde genişlemesine, niceliksel büyümesi, daha az ölçüde de olsa *niteliksel* bir *birikim* de meydana getirmiştir. Bugün, Parti üst yönetiminin son dönemdeki sosyalizmden sapma hareketine örgütte

PARTİSİ'NİN TEHLİKELER

bir tepki belirmiş ve buna «Dur» denmişse; Partiye sahip çıkan ve onu doğru rotaya oturtmakta mücadele veren kadrolar, örgüt kademeleri varsa; sosyalist hareketin sorunları ve çözüm yolları daha açık seçik ortaya çıkmışsa, bu, T.İ.P. hareketinin sekiz yılık gelişiminin bir sonucudur. Fikir ve söz özgürlüğü biraz daha genişlediyse, *Anayasanın sosyalist gelişmeye* açık olduğu fiilen ispatlanmışsa ve ilerici hükümlerinin tüm kâğıt üstünde kalması bir ölçüde olsun önlenmiş ise, bunda T.İ.P. nin varlığının ve mücadelesinin payı büyüktür. Ta 1962'de T.İ.P. 141 ve 142. maddelere karşı kampanya yürütmüş, Anayasaya aykırı kanunlar konusunda ilk hamlede 80'e yakın dâva açmış ve aykırılık gördüğü her yeni kanunu da devri hususu yayılmıştır. Nato, ikili anlaşmalar, yabancı üsler konularını son derece açık ve kesin bir şekilde T.İ.P. ortaya koymuş ve halka duyurmuştur. Millî bağımsızlık mücadelesini T.İ.P. başlatmış, anti- 'emperyalist mücadelenin Amerika'ya karşı bir mücadele olduğunu T.İ.P. açıklamıştır. T.İ.P. nin varlığı ve gelişmesi, bütün domokratik, anti-emperyalist akımların mücadelelerinin sürdürülmesinin garantisidir. T.İ.P. ortadan kalkacak olsa, bgünkü sınırlı demokratik özgürlükler, haklar da hi ortada kalkacaktır ve Türkiye bir daha ne zaman ışıyacağı belli olmayan (bir gün ışıyacağı muhakkak olmakla beraber) bir karanlığa gömülecektir.

Son olarak, Parti içi ve dışı bazı çevrelerde şöyle bir tutum görülüyor : Muhalefet hareketi üst kademe yöneticileri arasında bir çekişmedir, düne kadar beraber çalışıyorlardı. tabanın sesi duyulmalı, tabandan gelen insanlar Partinin yönetiminde yer almalıdır.

Oysa görüş ayrılığı ve çatışma elbette birlikte çalışmakta olan insanlar arasında belli bir tarihte, yeni bir durumun, tutumun, davranışın belirmesi üzerine çıkacaktır. Baştan beri ayrı görüş ve tutumdan olan insanlar zaten ayrıdırlar, bunlar arasında bir anlaşmazlık çıkması söz konusu olamaz. Sonra dünyada çeşitli ülkelerin işçi sınıfı hareketlerinin, partilerinin tarihine, bugünkü durumuna bakıldığı zaman da anlaşmazlıkların, mücadelelerin hep önde gelen yönetici, sözcü, ideolog diye tanınan kimseler liderliğinde meydana gelip oluştuğu görülür. Ama böyle olması, ihtilâf ve çatışmaların tabana, örgüte, hareketin kitlesine yansımadığı anlamına gelmez. Mücadeleyi, doğru ve geçerli görüşleri savunan ve hareketin tabanı, örgütü tarafından, hiç değilse bunun etkin ve faal büyük kısmı tarafından desteklenen kazanır. Biz de de öyle olmuştur. Merkez Yürütme Kuruluna beşli önergenin verilmesiyle ortaya çıkan muhalefet, *parti alt örgütlerinde, üye saflarında* yansımasaydı, destek bulmasaydı, bir saman alevi gibi söner giderdi. Son yönetim kurulu toplantısından önce, yirmi yedi ilden yönetici, temsilci niteliklerini haiz partililerin iki hafta arayla Ankara'da toplanmaları ve hazırlanan bildiriyi çok kısa bir zamanda, örgüt kademelerinin bugünkü veya eski yöneticilerinden üç yüz kadarının imzalaması, muhalefetin üç-beş yöneticinin değil, parti örgütünün hareketi olduğunu gösteren en açık bir delildir.

Bununla beraber, «Bunlarda da, onlarda da, ötekilerde de, hiç birinde iş yok» diye düşünmek elbette mümkündür. Ama samimî, doğru olduğuna inanarak böyle düşünüp böyle konuşanlar şu sorunun cevabını vermekle yükümlüdürler : Kimlerde iş var öyleyse? Kimler, hangi kadrolar parti yönetimine getirilmelidir? «Taban sesini duyurmalı, tabandan gelenler yönetimi almalı» gibi sözler genel, yuvarlak sözlerdir. Somut olarak, isim vererek, kim, kimler? «Eskilerin hiç birisinde iş yok, yeni kadrolar da az. Çıkar bir yol da göremiyorum. En iyisi beklemek, bir kenara çekilmektir, yıpranmamaktır, okuyup kendimi yetiştirmektir.» gibi düşünceler savunulacak bir tez değildir. Bu bir psikolojik kaçamak yolu aramadır. Parti ortada bırakılamaz. Mevcut şartlar içinde ve kimler varsa onlarla iş yapılacaktır. Tek tek kişiler üzerinde durmadan önce savunulan fikirlere, tutulan politik çizgiye bakmak gerekir. Doğru soyalist çizgiyi benimseyenler ortak amaçlara çalışmalarıyla fiilen yönelenler, aralarında ayrıntılarda görüş farkları olsa ve sübjektif gerginlikler bulunsa da objektif olarak işbirliği halinde olurlar. Her bilinçli TİP'li için, kendi yetenekleri ölçüsünde Partiyi sosyalist raya sağlam oturtma çabasına katılmak kaçınılmaz bir ödevdir. Bir parmak boyu olsun olumlu iş gören bir insan, tonlarca doğru lâf eden ama iş görmiyen insandan yeğdir.

TÜM Dergisi, sayı 1 ve 2, Aralık 1967.

Dağın Doğurduğu Fare: 1970 Bütçesi

Her yıl olduğu gibi bu yıl da Bütçe tasarısı Kasım ayı sonunda TBMMeclisine sunulmuştur. Bu münasebetle Maliye Bakanı 1970 Bütçe Tasarısı ile ilgili bazı açıklamalar yapmıştır. Bu açıklamalara göre 1970 Konsolide Bütçenin (yani genel bütçe ve katma bütçeler toplamı) başlıca özelikleri şunlardır: 1970 Konsolinde bütçesi 28 milyar 880 milyon liradır. Bu rakam geçen yıla nazaran 2 milyar 200 milyon lira miktarında ve % 8 arasında bir artış ifade etmektedir. Artışın 690 milyon lirası cari, 492 milyon lirası yatırım ve 1 milyar lirası da sermaye teşkili ve transfer harcamalarına ait bulunmaktadır. Bütçenin açığı 600 milyon lira olup, iç istihrazla kapatılacaktır.

Bu bilgiler 1970 Bütçesinin güç süzlüğünü ve böyle bir Bütçe ile hamle yapıp «nurlu ufuklara» gitmek şöyle dursun, bugüne kadar sürdürülen duruma bile devam ettirilmesinin çok güç olacağını açıkça ortaya koymaktadır. Çünki, 1970 Bütçesinin en hakim karakteri son yılların nisbi olarak en küçük bütçesi olmasıdır. Gerçekten son yıllarda bütçe rakamındaki artışlar hiçbir zaman % 10 un altına düşmemiştir. Örneğin, geçen yılki artış % 18 arasındadır. Kaldı ki, 1970 Bütçesindeki % 8 arasındaki artışı da şüpheyle karşılamak lâzımdır. Çünki, Bakanın açıklamasından anlıyoruz ki, bu artışın hemen hemen yarısı, sermaye teşkili ve transferler harcamaları bölümünde olmuş - tur. Oysa, biliyoruz ki, bu bölümdeki artışların borç ödemelerine taalluk borç ödemelerindeki artışı gerçek bir artış saymamak ve genel artıştan düşmek lâzımdır.

Diğer taraftan, gene maliye Bakanının açıklamalarından anlıyoruz ki 1970 bütçesi memur maaşlarına yapılacak zamları da kapsamaktadır. Oysa, maaşlara zam yapmak yeni bir hizmet yapmak değildir. O halde Bütçedeki artışı bulmak için bu zamların tutarını da hesaba katmak, yani artıştan düşmek lâzımdır.

Bunlar ve benzeri diğer indirimler yapıldığı zaman 1970 bütçesindeki artışın % 3-4 ten ibaret kalacağını söylemek kehanet sayılmaz. Bu da yıl içindeki fiat artışlarıyla silinip götürülecektir.

Demek oluyor ki, 1970 bütçesi reel hizmet gücü olarak hiçbir artış ifade etmemektedir. Oysa Milli gelirimiz reel olarak % 6-7 civarında artacaktır. Bütçenin de reel olarak hiç değilse bu aynı oranda artması gerekirdi. Bu bütçe ile şimdiye kadar yapılmakta olanların sürdürmek bile mümkün olmayacaktır.

Basında Bütçenin bu niteliği üzerinde durulacağına, getirilmesi muhtemel yeni vergilere ve vergi zamlarına büyük yer verilmiştir. Oysa, Bütçenin hacmi, yani küçüklüğü, finansmanı için yeni vergi tedbirleri almaya lüzum göstermemektedir. Çünki vergi gelirinde hiçbir tedbir alınmadan % 8 lik hatta daha yüksek bir artış olması normaldir.

Parti Yıkıcılarına Fırsat Verilmeyecek

Çankaya İlçe Kongresi, Milli Demokratik Devrimcilerin provakasyonları neticesinde, hükümet komiseri tarafından toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununun 9. cu maddesine dayanılarak dağıtılmıştır. O günden buyana özellikle Ankara İl örgütü içerisinde Milli Demokratik Devrimcilerin Partiyi tahrip hareketleri sürüp gelmiştir. Bütün kongrelerde, özellikle İstanbul'da hezimete uğrayan küçük burjuva kuyrukçuları yenilginin verdiği hırçınlıklarına devam etmektedirler. Asgari sorumluluk anlayışından bile uzak olan bu Parti yıkıcılarına bütün sosyalist unsurlar dikkatle bakmakta ve sosyalist potansiyeli çarçur eden likidatörlere karşı uyanık davranmaktadırlar. Türkiye İşçi Partisinin itibarını ve devrimci etkinliğini kazanmasını amaçlayan Genel Merkez ve özellikle de Genel Başkan MDD'cilerin yıkıcılıklarına karşı kesin tavır takınmıştır.

Geçtiğimiz günlerde Ankara İl teşkilâtının gerçekten işler hale getirilmesi ve içine girdiğimiz «derinlemesine örgütlenme - devrim için eğitim-devrimci yığın eylemleri» diye formüle edeceğimiz yeni aşamanın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni bir İl Yönetim Kurulu teşkil edilmiştir. Partimizin içinde bulunduğu dağınıklığı ve bundan yararlanan örgüt yıkıcılarının anti-osyalist faaliyetlerini dikkate alan Genel Merkez, İl Yönetim Kurulunu teşkil etmek üzere Minnetullah Haydaroğlu arkadaşımıza yetki vermiştir. Onbir kişilik müteşebbis kurul önerisi Genel Merkezin aldığı kararla onaylanmıştır. Bu, Partinin kurtulmasını ve işler duruma getirilmesini isteyen «Partililerin» yıkıcılara karşı yaptıkları ittifakın ilk adımı olmuştur. 25 Kasım günü yeni yönetim kurulu görevini, zaten münfesif olan birinci müteşebbis kuruldan devralmıştır. Görevin ve İl binasının devralındığı gün, MDD'ciler, buna zor balıkla engel olmaya çalışmışlarsa da, partizanların gücü karşısında istediklerini yapamamışlardır. Küçük burjuva terörcülüğü ile sosyalistleri güya yıldırmaya çalışan ve bu yolda her çareye başvuran «kuyrukçular» ın ertesi gün İl binasına saldıracakları ihtimali üzerine Sosyalist Devrimciler iki gün üst üste nöbet tutmuşlardır. Emperyalizmin ve yerli burjuvazinin taşlı sopalı saldırılarına yıllarca birlikte göğüs geren sosyalistler bu kez parti yıkıcılarına karşı aynı devrimci dayanışma ve kardeşliği yeniden göstermişlerdir.

Millî Demokratik Devrimcilerin geçtiğimiz günlerde ortaya çıkan ikinci provakasyonları Ankara Merkez İlçesinde olmuştur. Aynı hafta içinde yapılması düşünülen Merkez İlçe kongresi üzerine İl yönetim kurulu, Partiyi tahrip eden yeni olaylara meydan verilmemesi için, erteleme kararı almıştır. Erteleme konusunda daha sonra Merkez İlçe Yönetim Kurulu da aynı yönde karar vermiştir. Böylece Kongre ertelenmiş oluyordu. Fakat, MDD'ciler 30 Kasım Pazar günü, bu kararları hiçe sayarak kendi başlarına kongre yapmaya kalkmışlardır. Aynı binada bulunan Çankaya İlçesinin salonuna girmek için İl Merkezinin dış kapısını ve sonra da bu yetmiyormuş gibi, İl odasının kapısını kırmışlardır. Olaylardan hemen sonra gelen İl Başkanı Minnetullah Haydaroğlu içeri sokulmamış ve Parti disiplini sınırını çoktan aşan fiili engellere maruz kalmıştır.

Bu hareketler doğrudan doğruya Partinin örgüt olarak maddî ve manevî varlığını ortadan kaldırmaya yöneliktir. Yetkili organların kararlarını çiğneyen ve kimsenin bulunmadığı bir zamanda kapıları kırarak Kongre yapmaya yeltenen bu Parti Yıkıcıları devrimci sorumluluktan ve sosyalist örgüt anlayışından yoksun olduklarını bir kere daha göstermişlerdir. Yetmiş altı üyesi bulunan Merkez İlçe Kongresi onyedi kişi ile usulsüz olarak yapılmış ve uydurma kararlar alınmıştır. Hiç şüphesiz, yapılan Kongrenin ve alınan kararların ciddiye alınır tarafı yoktur ve zaten ertelenmiş olduğu için asıl Kongre önümüzdeki günlerde yapılacaktır.

Millî Demokratik Devrimciler, Parti içindeki «likidasyon» faaliyetlerini gençlik kesiminde de sürdürmektedirler. Öğrenci seçimlerinde sosyalist gençlerin katılmalarını türlü törörist yönlemlerle önlemeye çalışmaktadırlar. Fakat, Türkiye'de sosyalist mücadelenin canına kasteden küçük burjuva kuyrukçuları bilsinler ki, bir zamanlar sosyalist gençler, Dönüşüm olaylarında, öğrenci dernekleri seçimlerinde aynı savaşı sömürücü sınıfların genç uşaklarına karşı vermiş ve kazanmışlardır. Sosyalizmin engin gücü, küçük burjuva yardakçılarının şarlatanlıklarına pabuç bırakmayacaktır. Dostumuz düşmanımız bunu böylece bile...

Ankara İl yöneticileri en kısa zamanda ilçe ve il kongrelerini demokratik bir biçimde yapmak ve Türkiye İşçi Partisini öldürmeyi hedefleyen küçük burjuva unsurların tahrip hareketlerini önlemekle görevlidir. Artık açıkça ortaya çıkmıştır ki, kendilerine MDD'ci ya da Proleter Devrimci ya da Proleter Sosyalist diyen bir kısım kimseler boy hedefi olarak TİP'i seçmişlerdir. Dokuz yıllık anti-emperyalist, anti-kapitalist ve demokratik mücadelenin bayraktarlığını yapan ve devrimci potansiyelin en geniş kesimini içinde taşıyan TİP'e her zamankinden daha fazla sahip çıkmak zorundayız. TİP'i gözünün bebeği gibi korumak, onun varlığına kasteden ve gerçekten sosyalist bir örgüt olma mücadelesini engellemeye çalışan yıkıcı faaliyetlere karşı savaşmak her sosyalistin en acil görevidir. Sosyalizmin adını bile yasaklamak isteyen ve TİP'i içinde bulunduğu dağınıklıktan yararlanarak öldürmeyi amaçlayan likidatörlere karşı uzlaşmaz bir tavır takınmak şart olmuştur. Sosyalist mücadelenin tekerleğine taş koyan «ayrık otları» mutlaka etkisiz hale sokulmalıdır. Parti yıkıcılarının Parti içinde yeri olamaz. TİP'in işçi sınıfının biricik politik örgütü olmasını isteyen her sosyalist nereden gelirse gelsin her sorumsuz ve tahripkâr davranışın karşısında olmak zorundadır.

KARAR TASARISI

Çankaya kongresine sunulan bu taslak *Cem Eroğlu* tarafından kaleme alınmıştır. Kongrenin toplanması halinde gündemin 9. maddesinde görüşülecektir.

Çankaya İlçe Kongresi, Büyük Kongre'ye sunulması dileğiyle, aşağıdaki görüşlerin Ankara İli Yönetim Kurulu'na iletilmesine karar vermiştir :

T.İ.P., 1965 - 66 yıllarında, kısaca «sosyalizm kavramını geniş halk kitlelerine tanıtma ve sosyalist mücadelenin kanun nazarında geçerliğini kabul ettirme» diye tarif edilebilecek olan **meşruiyet** mücadelesini esas itibariyle kazanmıştır. Bilindiği gibi, meşruiyet mücadelesinin amacı, **sosyalist mücadelenin vazgeçilmek temeli olan sosyalist örgütlenme ve eğitim'**e girişme imkânlarının elde edilmesidir. Bu imkân ele geçtikten sonra, Parti'nin iktidara sağlamca yerleşmesine kadar sürecek olan geniş anlamda meşruiyet mücadelesi devam etmekle beraber, artık ilk hedef, derinlemesine örgütlenme ve devrim için eğitim olmalıdır. T.İ.P., bu yeni aşamaya geçemediğinden buhrana sürüklenmiş, sosyalist örgütlenmeye girişilmediği için, mevcut örgüt de anlamını yitirme ve dağılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Çankaya İlçe Kongresi, Parti'nin içine düştüğü bu derin buhrandan kurtulması için, aşağıda sıralanan asgari tedbirlerin bir an önce alınmasını şart görmektedir.

I. STRATEJİ ALANINDA

Memleketimizdeki egemen üretim biçimi «az gelişmiş bir kapitalizm» olduğuna, Türkiye, 1908'den başlayarak, esas itibariyle Cumhuriyet idaresiyle, burjuva devrimini gerçekleştirdiğine, ve hele, kendi öz hedefleri için bağımsız bir siyasi mücadele yürütülecek kadar objektif ve sübjektif olarak gelişmiş bir işçi sınıfına sahip olduğuna göre, **Türkiye toplumunun** önündeki devrimci aşamanın SOSYALİST DEVRİM olduğu teyit edilmeli, ve bütün Parti üyeleri bu strateji etrafında birleştirilmelidir.

Açıktır ki, bu stratejinin kabulü, ne sosyalist devrimin hemen yarın gerçekleştirilebileceği hülyasına, ne de genel anlamda demokratik, yani antifeodal ve antiemperyalist mücadelelerin önemsenmemesi yanılgısına dayanır. Sosyalist devrimi hedef kabul eden bu stratejinin anlamı, yolun, uzun ve çetin oluşunu bile bile, işçi sınıfımızın yıllardır sürdürdüğü antikapitalist eyleme devrimci bir siyasi muhteva verilmesi için çalışmanın esas alınmasıdır. Bu hedef açıkça tayin edilince, feodal kalıntılardan tamamen arınmış, emperyalizme karşı bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin işçi *sınıfının öncülüğünde* kurulması yolundaki bütün mücadeleler, temel antikapitalist mücadelenin ayrılmaz parçaları olarak yürütülmelidir.

Yine açıktır ki, *işçi sınıfı*, bu mücadeleleri yalnız başına yürütmeyecek, ancak, öncülüğü hiç bir zaman elinden kaptırmamak şartıyla, yoksul köylülerden başlamak üzere proletarya ideolojisi için çarpışabilecek bütün sınıf ve tabakaları ittifakına *almaya ve bu ittifakı mümkün mertebe* genişletmeye çalışacaktır.

II. EYLEM ALANINDA

Yukarıda belirtilen stratejinin uygulanması ve Parti'nin içine düştüğü dağınıklıktan kurtulması için aşağıdaki eylem alanlarına derhal yönelmek şarttır :

1. İşçi sınıfının, üretim alanındaki mücadelesi fiilen desteklenmeli ve **Parti üyeleri sendikal mücadeleye öncülük etmelidirler.** Parti-sendika dayanışmasını gerçekleştirmenin en sağlam yolu, Parti üyelerinin sendika yöneticileri olmayı başarmalarıdır. İktisadi alandaki mücadele başarıldığı ölçüde, işçi sınıfına siyasi bilinç *vermek de mümkün olacaktır.* Sosyalistler, işçi sınıfının en uzun vadeli çıkarlarını savundukları için, en kısa vadeli, en mütevazı mücadelelerine dahi canla başla *katılmayı görev bilmelidirler.*

2. a) Tarım işçilerinin sendikal mücadelesi,

b) Köylülerin büyük kitlesini teşkil eden küçük *üreticilerin, ticaret sermayesine (ve özellikle tefecilere) karşı* mücadelesi,

c) Feodal kalıntıların pençesindeki köylülerin demokratik mücadelesi, fiilen desteklenmeli; Parti üyeleri bu mücadelelere öncülük etmek suretiyle köylü kitlelerine proletaryanın siyasi bilincini aşılamaya çalışmalıdırlar.

3. Başta işçi sınıfı olmak üzere, emperyalizmle çıkar çatışması halinde olan bütün sınıf ve tabakalar emperyalizme karşı mücadeleye sokulmalı; halen gelişmekte olan bütün antiemperyalist eylemler, sosyal temelleri ne olursa olsun, mutlaka desteklenmeli; bu mücadelelerden yararlanılarak, emperyalizmden tam kurtuluşun ancak proletaryanın maddi ve ideolojik öncülüğüyle gerçekleşebileceği anlatılmalıdır.

4. Yine başta işçi sınıfı olmak üzere, bütün demokratik sınıf ve tabakalar, demokratik hakların genişletilmesi, kanunlarımızın 141. ve 142. maddeler gibi faşist hükümlerden temizlenmesi, kısacası, demokrasi alanının durmadan genişlemesi yolunda seferber edilmeli; sosyal tabanlarına bakılmadan, bütün demokratik mücadeleler desteklenmeli; ve bu mücadeleler, proletaryanın genel mücadelesinin bir parçası haline getirilmelidir.

Parti üyeleri, özellikle son iki eylem alanında (yani antiemperyalist ve demokratik mücadele alanında), işçi sınıfının geniş bir ittifak kurma ihtiyacını daima göz önünde bulundurmalı ve proletaryanın öncülüğü ilkesinden taviz vermemek şartıyla, mümkün olan her meselede **somut hedefler için ortak cepheler** kurmaya özellikle çalışmalıdırlar.

III. ÖRGÜT ALANINDA .

1. ***Parti yönetimi,*** sosyalist devrim stratejisini benimsemiş hiziplere yer vermeyen ve esasta anlaşmış bir kadrodan oluşturulmalıdır.

2. Parti'nin işleyişi, **demokratik merkeziyetçilik** ilkesine uydurulmalıdır. Bugün için alınması gereken tedbirler kısaca şunlardır :

a) Parti bünyesinde hizipleşmeleri ortadan kaldırmak ve yeni hizipleşmeleri mutlaka önlemek;

b) Serbest tartışma - *eylemde birlik* ilkesini uygulamak. Ancak, tartışma serbestliğini, yeniden hizipleşme veya bir fikir kulübü haline gelme tehlikeleri sınırında *durdurmak. Bunun için : aa)* tartışma serbestliğini **yıkıcılık** faaliyetlerine araç eden kötü niyetli üyeleri ve bb) **uzun zaman** sürdürülen tartışmalara rağmen *temelde Parti stratejisini kabul etmeyen* üyeleri Parti'den uzaklaştırmak;

c) Her kademe yöneticilerinin, alt kademelere düzenli aralıklarla rapor vermesi usulünü mutlaka yerleştirmek;

ç) Parti'yi bağlayacak önemli kararların alınmasından önce, bütün üyeleri kapsayan geniş tartışmalar açmak.

3. Parti çalışmalarını yürütmek üzere, üyeleri, **sürekli** nitelikte ve karşılıklı sorumluluğa dayanan, kaynaşmış, **küçük ekipler** halinde *örgütlemek ve* **her** üyeden mutlaka bir görev yapmasını istemek.

4. Devrim için eğitim örgütlemek. Bunun için :

a) ***Eğitilecеklerin,*** *özellikle siyasi* bilinci gelişen sanayi işçileri arasından ve yöneticiler tarafından seçilmesini sağlamak;

b) **Eğiticiliği**, sosyalist de olsalar, bugünkü *düzenin* profesyonel *eğiticilerinden* (örneğin, üniversite mensuplarından) alıp, bizzat **yöneticilerin** vazgeçilmez bir görevi haline getirmek;

c) **Eğitimin muhtevasını**, «profesyonel devrimcilik» amacına uydurmak; yani, sosyalist teorinin yanı sıra, aa) dünyada ve Türkiye'de işçi sınıfı mücadeleleri tarihini, bb) T.İ.P.'nin tarihini, cc) Türkiye'nin iktisadi durumunun ışığında Parti programını, çç) Parti tüzüğünü, ve **özellikle** dd) pratik mücadele usullerini (miting düzenlemeyi, dilekçe vermeyi, toplantıların güvenliğini sağlamayı, polis baskısına karşı koymanın kanuni yolarını, vs. öğretmek;

ç) Bütün üyeler ve hatta yandaşlara açık, genel eğitim ve propaganda çalışmalarını sürdürmek ve hızlandırmak.

Çankaya İlçe Kongresi, Parti'nin içine düştüğü büyük dağınıklıktan kurtulmak ve hele, 1965 - 66 yıllarında geçilmesi gereken ikinci mücadele aşamasına geçişi gerçekleştirmek için, yıllar sürecek aralıksız çabalar gerektiğini bilmekle, ancak, bu çabaların başarıya ulaşmasını, yukarıda sıralanan asgari tedbirlerin derhal alınmasına bağlı görmektedir.

KÜÇÜK BURJUVA

SEDAT ÖZKOL

Amerikan emperyalizmine ve içimizdeki işbirlikçilerine karşı açtığımız devrimci mücadele de başarıya ulaşabilmek için, bilimsel sosyalizmin ilkelerini tümüyle kavramak, benimsemek, kendimize mal etmek kadar, giderek daha büyük bir etkinlik, daha büyük bir kesinlik kazanan bu biricik bilimsel ve devrimci dünya görüşündeki son gelişimleri de izlemek, tartışmak, öğrenmek zorundayız. Özellikle Amerikan emperyalizmine karşı en etkin şekilde mücadele ettiklerini ileri sürenler, kişisel disiplinsizlikleri yada tenbellikleri yüzünden bilimsel sosyalizmin dinamizmine, yaratıcılığına, kaçınılmaz evrimine sırt çevirip statik formüller, donmuş kalıplar, putlaştırılmış sloganlarla yetinirlerse, sınıfsal yapılarının belirlediği kaypaklığı, tutuculuğu, mistisizmi sosyalizm maskesi altında devrimci bir strateji, devrimci bir almaşık gibi yutturmağa çalışan kısır küçük burjuva ideologlarının etkisi altına girebilirler. Oysa bilimsel sosyalistler emekçi halk kitleleriyle kurulması gerekli organik bağları küçümseyen her tutucu görüşe, her yalancı eylem biçimine karşı en uzlaşmaz tutumu takınmakla, küçük burjuva ideolojisinin bütün biçimlerine, bütün renklerine karşı hem teorik hem de pratik alanda en insafsız bir şekilde mücadele etmekle yükümlüdürler. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta şudur : Korkunç bir küçüklük, korkunç bir aşağılık kompleksi içinde bulunan, kıvranan şehirli küçük burjuva, tarih ve toplum içindeki güçsüzlüğünü, yalnızlığını, zavallılığını, iktidarsızlığını çeşitli yollarla, çeşitli çarelerle, çeşitli zihin oyunlarıyla unutmağa, saklamağa çalışır. Dolayısıyla temel görevi sınıflar arasındaki çıkar ayrılıklarını, uzlaşmaz çelişkileri gizlemek olan küçük burjuva ideolojisi de karşımıza değişik kılıklarda, değişik biçimlerde çıkar. Öyleki bazan zihinlerde süslenmiş, abartılmış, renklendirilmiş bir sömürü düzeninin kokuşmuş anılarına bunakça sayıklamalarla gizlenilir, saklanılır, bazan soyut bir halk sevgisi, yılışık ve gülünç bir halk dalkavukluğuyla örgütlenme, bilinçlenme, devrimci eylem inkâr olunur, bazan emekçi kitlelerden kopuk kişisel fedakârlıkların, kişisel kahramanlıkların tarihe ve topluma yön vereceğine inanmak, inandırılmak istenir ve bazan yine zihinlerde abartılmış insan üstü bir önderin, bir baba, bir ata figürünün gölgesinde, kucağında çocuklaşılarak aşağılık kompleksinden bir kurtuluş, bir kaçış yolu aranır.

Burjuva sınıfı gibi dinamik bir tarihi, proleterya gibi devrimci bir şimdisi ve şanlı bir geleceği olmayan, yapısal bütünlükten yoksun şehirli küçük burjuva gelecekten korktuğu için devrimi saptırmak, kendi küçük burjuva emellerine alet etmek ister. Duruma göre şimdi büyük burjuvanın şimdi proleteryanın yanında yer alarak toplumun devrimci gelişimini durdurmağa, hiç değilse geciktirmeğe çalışır. Dönüşmeğe çalıştığı büyük burjuvaya bazan yaltaklanır bazan gülünç bir şekilde meydan okurken temelde hem efendilerinde nhem de kendinden nefret eder.

Geçmişteki ve günümüzdeki tüm anti-emperyalist ve de sosyalist mücadelerde şehirli küçük burjuvanın iktidarsızlığı, önderlik için gerekli niteliklerin tümünden yoksun olduğu defalarca ispatlandığı, bu apaçık gerçek devrimcilerin bilincine en acı, en korkunç tecrübelerle bir daha çıkmayacak şekilde çakıldığı halde, örneğin yurdumuzda küçük burjuva ideolojisinin halâ etkin oluşu, halâ eylem ortamı bulabilmesi devrimci gençliğin bilincini bulandırmada halâ başarı kazanması nasıl açıklanabilir? Bu inatçı direniş varlığını, gücünü küçük burjuva ideolojisinin gerçekten de devrimci mücadele içindeki gerekliliğine mi borçlu? Bilimsel sosyalistlerin tüm gayretlerine rağmen bu tutucu ve kısır görüş tarihin karanlıklarına neden bir daha çıkamıyacak şekilde gömüle miyor?Bunun bir tek nedeni vardır. Küçük burjuvazi bir sınıf olarak varlığını en ileri kapitalist aşamalarda bile sürdürebilmektedir. Diğer bir deyişle büyük burjuvazinin bir aracı, bir tampon bir tutucu yedek güç olarak küçük burjuvaziye sınırlı da olsa ihtiyacı vardır. Dolayısıyla bu sınıfla birlikte küçük burjuva ideolojisinin de varlığını şu yada bu şekilde sürdürebilmesi doğaldır. Küçük burjuva sınıfının ülkemizde sayısal bakımdan önemli bir yer tuttuğu bilindiğine göre, bu sınıfın ideolojisinin şurada pasifizm ve halk dalkavukluğu, burada ırkçılık ve şoven milliyetçilik, ötede asker-sivil aydın bürokrat hayranlığı şeklinde kendisini göstermesini de tabii karşılamak gerekir. Tabii olmayan bilimsel sosyalist olduklarını ileri sürenlerin bu ideolojiye müsamaha etmeleri, hatta bir yerde bulaşmakları, yardakçılık etmekten kendilerini alamamalarıdır. Oysa sadece çevremize, komşularımıza ve kendi yakın tarihimize bir göz atış bile küçük burjuva ideolojisine müsamaha etmenin geri bıraktırılmış toplumlara neye maloldüğunu bize açıkça göstermektedir. Örneğin Orta Doğuda Amerikan Emperyalizmiyle Siyonizm başarılarını Suudi Arabistan, Kuveyt, Lübnan, Ürdün gibi ülkelerdeki işbirlikçi iktidarlar kadar Mısır, Suriye, İrak ve Cezayir gibi ülkelerdeki küçük burjuva kökenli yönetimlerin kaypaklığına, sözde devrimciliğine, disiplinsizliğine de borçludurlar.

Küçük burjuva ideolojisinin ve buryuvalaşma süreci içerisindeki küçük burjuva kökenli asker-sivil aydın yönetiminin egemen olduğu Cezayiri inceleyen bilimsel sosyalist N. B. Miller, «Arap Dünyasında Sosyal Devrim» adlı araştırmasında, Fransız emperyalizmine karşı kahramanca çarpışmış, millî kurtuluş savaşının bütün yükünü çekmiş Cezayir emekçilerinin, Cezayir şehir ve köy proleteryasının bugün «Bağımsız Cezayir» de siyasi bakımdan hiçbir ağırlık sahibi olamadıklarını belirtiyor. Miller'e göre «Sosyalist Cezayir» deyimi gerçekle ilişkisi olmayan bir gözboyamadan, bir küçük burjuva kelime oyunundan başka bir şey değildir. Bugün Mısırda, Suriyede, Irakta olduğu gibi Cezayirde de iktidarı ele geçirmiş olan imtiyazlı bir azınlık toplam artık-değeri istediği gibi tasarruf etmekte, emekçilerin devlet yönetiminde söz sahibi olmalarına izin vermemektedir. Milli Kurtuluş Savaşından sonra Cezayir Devriminin küçük burjuva kökenli asker-sivil aydın tabakası tarafından yozlaştırıldığını belirten Miller araştırmasında şöyle yazıyor : «Bağımsızlığa kavuşulduktan pek kısa bir süre sonra, 1963 yılı Şubat ayında hem Ben Bella hem de Boumedienne «Cezayir Hükûmetinin büyük Fransız şirketlerini hiç bir zaman tepeden inme bir millileştirmeyle karşı karşıya bırakmıyacağı, Cezayir Sosyalizminin değil Marksizmi hatta sistematik bir millileştirme programını bile içermediği» hususunda eski efendileri Fransızlara resmi teminat veriyorlardı... 1964 yılında Cezayirde, çalışabilecek nüfusun % 84 ü gizli yada açık işsiz durumdaydı... Cezayir sosyalizmi devlet kapitalizmi olma yolunda büyük mesafe almıştı... 1965 yılı Temmuz ayında A.B.D. Dışişleri Bakanlığı yeri rejimden çok memnun olduğunu, ilerde Cezayirle daha yakın ilişkiler kurmayı beklediğini» ilân ediyor ve Cezayire durdurmuş olduğu yiyecek yardımına 1966 yılı Ocak ayında yeniden başlıyordu. Böylece taahhüt ve danışma işleri için Amerikan şirketleri, kamu oyundan gizli bir şekilde, Cezayire girmeyi başarıyorlardı... 1965 yılı Ekim ayında Cezayirde bu şekilde faaliyet gösteren Amerikan şirketlerinin sayısının 24 ü bulduğu ileri sürülmekteydi. (Bak : N.B. Miller, «Social Revolution in the Arab World.» Monthly Review, Şubat 1968 sayısı, s. 20.32)

Diğer Arap ülkelerindeki küçük burjuva kökenli azınlıkların durumunu da inceleyen Miller şu sonuca varıyor : «Gerçek Arap milliyetçiliği ancak soyalist bir çerçeveye, sosyalist bir perspektife sahip anti-emperyalist mücadele süreci içinde gerçekleştirilebilir.»

Orta Doğuda emperyalizmin ve Siyonizmin emellerine araçlık eden İsrail gibi sal-

İDEOLOJİSİNE HAYIR!

dırgan bir devletin varlığı, emekçi Arap kitlelerinin emperyalizme karşı bilinçlenmeleri, örgütlenmeleri için nesnel koşullar belirliyorsa da, küçük burjuva kökenli imtiyazlı azınlıklar bu koşulları kendi çıkarları için istismar etmekte, Arap Birliği, Arap Milliyetçiliği gibi sloganlarla emekçilerin temel sınıfsal çelişkilerin bilincine varmalarını geciktirmektedirler. Diğer bir deyişle sosyalistlerin elinde devrimci nitelikler kazanacak olan bu sloganlar, küçük burjuva tarafından tutucu amaçlarla kulanılmaktadır. Böylece bu sadece sözde devrimci; sözde ilerici küçük burjuva kökenli rejimlerde sömürü eskisinden pek az farklı bir şekilde sürüp gitmekte, faşist Yunanistanda olduğu gibi şehir ve köy proleteryasının kendi siyasi örgütünü kurmasına izin verilmemekte, proletaryanın öncüleri, liderleri baskı altında tutulmakta, hapsedilmekte, yurt dışına sürüklenmektedir. Ülkeyi kendi çiftlikleri olarak kabul ettikleri, kendi hasis çıkarlarından başka bir şey düşünemedikleri için, bu küçük burjuva kökenli imtiyazlı azınlıkların ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmeleri de imkânsızdır. Tersine, kendilerine iç ve dış burjuvayı, aristokrasiyi örnek aldıklarından memleket ekonomisi bu azınlığın ihtiyaçlarına, tükenmek bilmeyen taleplerine cevap verecek bir tüketim ekonomisine dönüşmekte, lüks madde ithali ve tüketimi sürekli olarak artmakta, kalkınma için gerekli olan sınai yatırımlar bir türlü yapılamamakta ve kısa bir sözde bağımsızlık süresinden sonra ülke yeniden dünya kapitalizminin, yeni-emperyalizmin pençesine düşmektedir. Dolayısıyla küçükburjuva kökenli azınlıkların gerçek bir anti-emperyalist savaşa önderlik etmeleri, bu savaşı mantıki sonucuna götürmeleri söz konusu olamaz. Küçük burjuva sınıfının her atılımı büyük burjuva ve emperyalizm karşısında yozlaşmağa mahkûmdur.

Bizim yakın geçmişimiz de küçük burjuva sınıfının ilerici kesiminin, bağımsızlık savaşının kazanılmasından sonra, nasıl giderek yozlaştığının, burjuvalaştığının, asalaklaştığının en iyi örneklerinden birisini vermektedir. Belirli koşullar altında iktidarı ele geçiren küçük burjuva asker-sivil aydın tabakası Cezayirde, Mısırda, Suriyede, Irakta olduğu gibi Türkiyede de gerekli toplumsal devrimleri yapmaktan devamlı olarak kaçınmış ve kendi yozlaşma süreci içerisinde bağımsız ülkenin yeniden emperyalizmin kucağına oturtulmasına hiç değilse seyirci kalmıştır. Bütün bu apaçık gerçekler karşısında bilimsel sosyalizme karşı Nasırizm, Baas, ve benzeri küçük burjuva almaşıkları ileri sürmek, teorik ve pratik alanda devrimci etkinlikten, yapısal bütünlükten yoksul yapmacık görüşler uydurmak, kısa bir süre için de olsa, sosyalist militanların bilinçlenmesini, örgütlenmesini, disipline girmesini geciktirmekte, emekçilerin aklını karıştırmaktadır. Emperyalizmin içimizdeki ortaklarına karşı Anadolu burjuvasının açmağa çalıştığı ekonomik savaşta, özellikle milli burjuva yaratma çabalarında sonradan Kemalizm adı verilen görüşün olumlu etkileri olmuştu. Bununla beraber emperyalizme ve emperyalizme sırtını dayayan satılmışlara karşı açılan mücadeleye şehir ve köy proleteryasının, az topraklı köylülerin katılması sağlanamadığı, sağlanmak istenmediği, sağlanmasından çekinildiği için milli burjuva yaratma çabaları bile bir süre içerisinde başarısızlığa uğramış ve devlete sırtını dayayanlar komisyonculuğu, aracılığı, kompradorluğu gerçek milli burjuva olmaktan çok daha kârlı, çok daha kolay bulduklarından emperyalizm ve özellikle Amerikan emperyalizmi Türkiyenin başına çöreklenmiştir. Önceden belirttiğimiz gibi küçük burjuva sınıfının ilerici kesiminin başlattığı, tüm reform hareketleri başından başarısızlığa mahkûmdur; çünkü ülkeyi yakıp yıkan, milletin kutsal bildiği değerlere saldıran küstah ve zalim bir düşmana karşı, işbirlikçiler dışındaki, tüm halkı örgütlemek, savaşa sokmak; binbir maskeyle, binbir oyunla, binbir ajanla yeniden ülkeye giren ve giderek egemenliği ele geçiren sinsi ve bilinçli bir emperyalizme karşı gerçek anti-emperyalist savaşı kazanmaktan çok daha kolaydır. Gerçek anti-emperyalist mücadele ancak şehir ve köy proleteryasının, az topraklı köylülerin güçbirliğini sağlayan bilimsel sosyalistlerin öncülüğünde yürütülebilir. Böyle bir mücadelede küçük burjuva ideolojisinin halâ geçerli, hala yararlı olduğuna inanmak gerçeklerden ve gelecekten korkan küçük burjua aydınına yakışır, bilimsel sosyalizmi kendilerine rehber almış işçi sınıfının öncülerine değil. Her sosyalist bu temelden tutucu ve saptırıcı görüşlerin anti emperyalist ve sosyalist mücadeledeki geçersizliklerini, olumsuz ve hatta yıkıcı etkilerini açıkça belirtip sosyalist militanların, henüz yeteri kadar bilinçlenmemiş proleter unsurların küçük burjuva ideolojisiyle iğdiş edilmelerini önlemekle görevlidir. Kendisine verilen ad ne olursa olsun, bilimsel sosyalizm dışındaki bir görüş lâf ebeliğinden, mistisizmden, zihinsel istimnadan başka bir şey değildir.

GİRDİK GİRİYORUZ

Ortak Pazar (Avrupa Ekonomik Topluluğu AET) günün konusu olmakta devam ediyor. Bir heyetimiz Brüksel'de Ortak Pazarla devamlı müzakere halinde. Geçiş, döneminin şartları üzerinde pazarlık yapılıyor. Fakat Türkiye'deki hakim sermaye çevreleri ve onları temsil eden hükümet, Ortak Pazara girmeye o kadar hevesliler ki, pazarlık masasında herhangi bir pazarlık gücümüz olduğunu söylemekte çok tereddüt içindeyiz.

Ancak kamu oyu hala geçiş döneminin şartları konusunda aydınlatılmış değil. Bilinenler sadece, bazı mallar için kotaları kaldıracağımız ve gümrükleri alçaltacağımızdan ibaret. Bunlar, elbetteki, başlı başına önemli şartlar. Fakat, mesele yalnız bunlardan ibaret değil. Üçüncü memleketlerle olan ticaret politikalarımız, sermaye hareketleri, hizmet hareketleri, vergi ve sosyal sigorta mevzuatımız gibi konularda da hareket serbestimize bazı tahditler geleceği de muhakkaktır. Fakat nedense, bu konular üzerinde memleketimizde yeterince durulmamış, bunların ekonomimiz üzerinde ne gibi etkileri olacağı ortaya konmamıştır.

Oysa, Ortak Pazar kendi içinde tutarlı ve ahenkli bir bütündür. Bu topluluğa girince onun işleyiş ahengine her yönü ile katılmak zorunluğu vardır. Bundan ötürü, Türkiye'de Ortak Pazar'a onu bütün yönleriyle benimseyerek ve dolayısıyla topyekûn bir intibakı göze alarak girmek durumundadır. Hal böyle olunca, işe sadece bir ucundan girip diğer konularda bağımsızlığımızı muhafaza etmenin mümkün olmayacağını, zamanla bütün ekonomimizin ortak pazarın çarkları içine gireceği unutulmamalıdır.

Ortak Pazar, son duruşmada, emekçi halkın ekmeği meselesidir. Sanayiimizin, tarımımızın ve hizmet sektörlerimizin Ortak Pazarın ezici rekabetine açılması, yalnız sermayedar sınıfları değil, fakat aynı zamanda ve asıl işsiz kalacak olan işçi ve emekçi sınıfları ilgilendirir. Bundan ötürü, işçi sendikalarının Ortak Pazara karşı seslerini yükseltmeleri zamanı çoktan gelmiştir.

EMEK, bugüne kadarki yayınında, emperyalizm hakkındaki görüşünü açık seçik ortaya koymuştur. Buna rağmen, «keskin antiemperyalistliği» kimselere vermeyen anarşist takım, tevziratını sürdürmekte, «sosyalist devrimcilerin emperyalizm üzerinde yeterince durmadığı» yalanını yaymaya çalışmaktadır.

EMEK, emperyalizmin ne olduğu hakkında doğru dürüst bir düşüncesi bile olmayanların bu yalanlarını ciddiye alacak değildir. Ama, Türkiye'de «antiemperyalizmin ideologluğunu» yapanları ve bunların yönetiminde yapılan garip işleri, toplu olarak bir kere daha ortaya dökmekte yarar vardır.

Emperya

M. KUTLAY

ÜNLÜ TEORİSYENLER VE YUMURTLADIKLARI

Sondan başlayalım : Erdoğan Güçbilmez adlı bir üye, Çankaya İlçe Kongresi'nde «kendi eylemleri sayesinde ABD emperyalizminin gerilediğini» iddia etmiş ve delil olarak da Komer'in geri alınmasını, Altıncı Filo'nun artık gelmemesini, ikili anlaşmaların gözden geçirilmesini göstermiştir.

Bu sözler tek kelimeyle «komiktir»; ama Erdoğan Güçbilmez'in temsil ettiği düşünce biçiminin ve alternatiflerinin gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu göstermek için iyi bir örnektir.

«MDD sapması» altında toplananların antiemperyalizm ile ilgili görüşlerinin vardığı sonuçların bazıları şunlardır :

1. Antiemperyalist ve antifeodal bir mücadele yapılırken, antikapitalist mücadele yapılamaz.

2. Emperyalizm ülkeden atıldıktan sonra, kapitalist üretim ilişkilerinin aleyhine ve sosyalist üretim ilişkilerinin lehine dönüşümlerin yapılmadığı - yani sosyalist devrimin henüz yer almadığı - bir dönem geçirilmek zorundadır. Bu dönemin süresi şimdiden belirlenemez.

3. İşçi sınıfının müttefikleriyle birlikte asıl güç olarak iktidara gelmesi sosyalist devrim değildir; antiemperyalist ve antifeodal nitelikli «milli demokratik devrim» dir.

4. Proletaryanın mücadeleyi yürütmesi için objektif ve sübjektif şartlar yeterli olmadığına göre, bu antiemperyalist ve antifeodal devrimde, gençlik, ordu, sivil aydınlar, hareketli motoru teşkil edeceklerdir.

5. Antikapitalist şiarlar atılmazsa, milli burjuvazi de bu devrime - işçi sınıfının öncülüğünde olsa bile - katılır.

6. *Devrimcilerin ilk görevi,* «sosyalist Türkiye sloganını kullanan emperyalist ajanlarını» temizlemek, bu görüşün egemen olduğu T.İ.P. kongrelerinde arbede çıkarmak, köylerde «bizim partimiz T.İ.P. değil, milli kurtuluş partisidir» diyerek T.İ.P. aleyhine propaganda yapmak, seçimlerde bağımsız adaylar göstermektir. Örgütlenme, nasıl olsa, eylem içinde olacaktır.

Ve tabii, bütün bu işlere «kılıf geçirme» diye de bir mesele olduğuna göre; «kılıflar», çeşitli sosyalist önderlerin değişik zamanlarda ve değişik yerlerdeki değişik şartlar altında söyledikleri *sözlerden sağlanabilir.*

DEĞİŞİKLİĞİN İLKELERİ

Herhangi bir şeyle mücadele etmenin ön şartı, mücadele edilecek şeyin iyice tanınmasıdır. Emperyalizm, birçok badireler atlatmış ve üretim güçlerine açıkça aykırı bir hale geldiği halde hâlâ *ayakta durmayı* başaran kapitalizmin, tekelci nitelik kazandıktan sonra aldığı şekildir. Tekelci kapitalizm, kendi içindeki ve dışındaki devrimci güçlerin baskısıyla, zaman içinde, yöntemlerini ve araçlarını - yani işleyişini - değiştirir ve değiştirmek zorundadır. O halde, emperyalizme karşı mücadele de, sürekli olarak biçim değiştirecektir. Bu değişiklik, hem stratejide, hem taktikte, hem zaman itibariyle ve hem de yer itibariyle yapılmak zorundadır.

Mücadeledeki değişikliğin ilkeleri şöyle formüle edilebilir :

1. **Değişiklik, daha önceki pratikten yararlanmalıdır.** Meselâ, küçük burjuvazinin öncülüğünde yürütülen kurtuluş hareketlerinin bir süre sonra emperyalizmle uyuştuğu görülüyorsa bu tür eğilimlere karşı tedbirli olunmalıdır.

2. **Değişiklik, düşmanın değişen yöntemlerini gözönüne almalıdır.** Meselâ, emperyalizm artık yerli burjuvaziyle fiili çatışmaya girişmektense onunla barışçı işbirliği kurmayı tercih ediyorsa, eski dönemde ortaya atılmış, «milli burjuvaziyle işbirliği» tavsiyesine daha az güvenmelidir.

3. **Değişiklik, mücadeledeki tek yol gösterici olan bilimsel sosyalizmin ilkelerinden ayrılmamalıdır.** Yani, meselelere sınıf açısından bakma metodu rafa kaldırılmalı, sosyalizmin «güleryüzlülüğünü», «aşağıdan yukarılığını», «proleterliğini» yeniden keşfetmeye kalkışmamalı, marksist diyalektiği unutup tek bir kurtuluş hareketi için farklı cepheler teşkil etmeye çabalamamalıdır.

4. **Değişiklik, temel çelişkinin ne olduğunu gözden kaçırmamalı, mücadelenin bu temel çelişkinin iki yanında yer alan güçler tarafından yapılacağını unutmamalıdır.** Yani sermaye-emek çelişkisinin tekelci kapitalist dönem sona ermedikçe evrensel anlamda temel çelişki olarak kalacağı ve bu düzenin diyalektiğini uygulayacak gücün proletarya olduğu unutulmamalıdır. Bunun dışındaki Troçkist, anarşist ve Marcuse'ci çözümlere iltifat edilmemelidir.

Bu ilkelerin dışına çıkıldığında, emperyalizme karşı mücadelenin gerçek bir mücadele olmaktan çıkması kaçınılmazdır. O noktada ise, sağ ve sol sapmaların bini bir paraya satılmaya başlar.

Devrimciler, mücadele yöntemlerinde donukluğa ve ilkeler dışı değişikliği aynı şiddetle karşı çıkmalıdırlar. Kübalı devrimciler devrim için koşullar hazır olduğu halde hâlâ aktif mücadeleye girişmeyen Partiye karşı gelirlerken ne kadar doğru davranmışlarsa; Guatemala gerillaları da, kurtuluş mücadelesi için toplanan paraları Troçkist Dördüncü Enternasyonale veren gerilla şeflerini aralarından tasfiye ederlerken o kadar doğru bir iş yapmışlardır.

Mücadele yöntemlerini emperyalizmin yöntem ve araçlarının değişmesiyle paralel olarak geliştiremeyen hareketlerin son hazin örneği hâlâ hatırlardadır. Peru Devrimci Sol Hareketi lideri Luis F. la Puenta Uceda 1963 lerde Küba'ya gitmiş, Kübalı devrimcilerle görüşmüş ve orada uygulanan devrimci savaş yönteminin Peru'da da uygulanabileceğine inanarak, 1965 sonlarında Peru'da gerilla hareketini başlatmıştır. Ama, iki yıl önce Küba'da başarılı olan «merkezi gerilla üssü taktiği» Peru'da başarıya ulaşamamış ve egemen sınıflar bütün gerilla guruplarını iki ay içinde tasfiye etmişlerdir. Hem de Puenta Uceda, Küba'daki tek merkeze karşılık Peru'da yarım düzineden fazla gerilla üssü kurduğu halde.. Mücadele yönteminde donukluğun pahasını Puenta Uceda ve arkadaşları canlarıyla ödedikten sonra, Guatemalalı devrimciler bu dersin önemini kavramışlar, «sürekli hareket eden gerilla grubu taktiğini» uygulamaya başlamışlardır. Ve emperyalizmin napalmı Cesar Montes'in yönetimindeki devrimcilere erişemez olmuştur.

Demek ki, devrimci eylemin ön şartı, içinde bulunulan durumun doğru tesbit edilmesi; emperyalizmin ve kapitalizmin devrimci harekete karşı tutumunun ve mücadele araçlarının bilinmesidir.

ASGARİ MÜŞTEREK

Şunu bilelim : Türkiye'de geri kalmış kapitalizm varolduğu için emperyalizm vardır ve emperyalizm varolduğu için geri kalmış kapitalizm hâlâ yaşamaktadır. Geri kalmış kapitalizmin temelleri mevcut kaldıkça, emperyalizmi kapıdan kovsanız bacadan girecektir.

Emperyalizm, sosyalizmin ve milli kurtuluş hareketlerinin baskısıyla İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir işleyiş biçimi geliştirmiş; geri ülkelerde bir **asgari müşterek** üzerinde anlaşabileceği güçlerle fiili çatışmaya girmeden, düzeni garantiye almaya yönelmiştir.

Asgari müşterek, işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte iktidara gelmesinin engellenmesidir. Bu engelleme, değişik yerlerde ve zamanlarda, farklı güçler tarafından gerçekleştirilebilir. En uygunu, bu görevin büyük burjuvazinin öncülüğünde yürütülmesidir. Ama sınıf mücadelesinin tarzı ya da sınıfların güçlerinin

lizmle Mücadele

bileşimi, bu görevin büyük burjuvaziden alınıp başka güçlere verilmesini gerektirebilir.

SOSYALİST DEVRİM VE ANTİEMPERYALİZM

Neden işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte ve asıl güç olarak iktidara gelmemesi, yani **sosyalist devrimin gerçekleşmemesi,** *emperyalizmin asgari şartıdır?* Sebep açıktır : Emperyalizmi kesin olarak tasfiye edecek tek olay, soyalist devrimdir; çünkü:

1. İşçi sınıfının ideolojisi, ancak işçi sınıfının yürütümünde geçerlik kazanır.

2. Sadece işçi sınıfı ideolojisinin uygulanmasıdır ki, emperyalizmi kesin olarak ve bir daha gelmemek üzere ülkeden atar.

3. «Emperyalizmin ülkeden atılması», maalesef AYDINLIK'ın ilk sayısının 29. sayfasında anlatılan şey değildir ve bu yüzden de bu bayların sandığı kadar kolay olmayacaktır. Emperyalizmi kesin ve dönüşü olmayan biçimde ülkeden atacak olan sosyalist devrim, öteki maceralar gibi, «ha» deyince olmaz; itibarlı bir işçi sınıfı örgütünün öncülüğünde birleşen ve çıkarları emperyalizm ve onu davet eden geri kalmış kapitalizmle uyuşmayan sınıf ve tabakalar tarafından gerçekleştirilir. *Böyle bir temele dayanan örgütlenmenin ise, emperyalizm ile uzlaşması mümkün değildir.*

4. «Emperyalizmin antikapitalist olmayan bir mücadele ile de atılabileceği görüşü; emperyalizmin ülkeye girmesini sağlayan temel yapının, kapitalizm öncesi olduğunu varsaymak zorundadır. Oysa, sosyalist devrim tezi, bugünkü emperyalizmin kendisi için en uygun ortamı geri kalmış kapitalizmde bulacağını; dolayısıyla, emperyalizmden kurtulmanın temel şartının, antikapitalist nitelikli bir devrim olduğunu *savunur.*

ASIL OPORTÜNİSTLER KİMLERDİR?

Peki o halde, antiemperyalizm adını antiemperyalist mücadelenin özünü, yani antikapitalizmi katletmeye çalışanların amacı nedir?

Bu amaç, kısaca, devrimci hareketi ortadan kaldırmaktır. Yapılan iş, «antiemperyalist mücadele» adı altında antisosyalist mücadeledir.

Bunların kendi ifadelerine göre, antiemperyalizm «genel olarak **burjuvazinin iktidarını yıkmayı hedef almaz»,** «genel olarak **kapitalizmi.. hedef almaz»,** «antikapitalist mücadeleden ayrıdır ve hiçbirzaman birarada yürütülemez»; «işçi sınıfımızın bilinçli siyasi mücadelesi yine antikapitalist değil, antiemperyalist olacaktır».. «işçi sınıfıyla burjuvazinin mili kesimi arasındaki çelişmeler düşmanca değildir». (1) (Siyahlar bizim)

Belirsiz bir tarihe kadar işçi sınıfını «milli» adını yakıştırdıkları burjuvaziye satmaya kalkışanlar kimdir acaba? Satırlar arasına gizlenen burjuva kuyrukçuluğunun oportünizmden başka bir adı var mıdır?

Fakat antiemperyalizm maskesi altında yürütülen antisosyalizmin marifetleri bu kadarla kalmaz. Temel hedef, T.İ.P. nin itibarsız kılınması, yıkılmasıdır. Bunun için de, ilçe kongrelerinde kepazelik çıkarmak, bir yandan «her örgüt kendi bağımsızlığını koruyarak mili cepheye katılır» derken bir yandan da T.İ.P. içinde bile sosyalizmin lâfının edilmesine tahammül edememek, seçimlerde T.İ.P. nin oylarını bölmek için seçilemeyeceğini bile bile bağımsız adaylar çıkarmak, köylü hareketlerinin olduğu yerlerde C.H.P. propagandası yapmak, bütün partilere ve asıl T.İ.P. ne yönelen «parlâmento dışı muhalefet» kurmak gibi «devrimci eylemler» *oldukça yararlı* olur!

Antiemperyalizmi duvar ilânı yırtıp ışıklı reklâm kırma kertesine getirip antikapitalist özünden arıtınca, doğrusu ya, bu iş emperyalizmin oldukça hoşuna gider ve ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı «bu gelişmelerin anlayışla karşılanması gerektiği» yolunda raporlar hazırlar. (Ünlü teorisyen Erdoğan Güçbilmez'e göre, belki bu da emperyalizmin «gerilemelerinden» biridir!)

Fakat artık, «antiemperyalis-antifeodal» maskesine bürünüp herkese kara leke sürmeye kalkışan gerçek oportünistlerin teorik ve pratik marifetlerini bir yana bırakıp, sosyalist devrimcilerin emperyalizm ve onunla mücadele konusundaki görüşlerini bir kere daha özetleyelim :

EMPERYALİZMİ KİM KOVACAK?

Emperyalizm, Türkiye'den ancak işçi sınıfı ve onun öncülüğünde birleşen *müttefikleri* tarafından kovulacaktır. Bu kovma işlemi, «ABD üslerini çepçevre kuşatıp protesto gösterileri yaparak» (2) ya da yerli malı haftaları düzenleyerek değil, fakat işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte iktidara gelmesiyle olacaktır.

Devrimlere adını veren, iktidara gelen sınıf ve devrimin yöneldiği hedeflerdir. İşçi sınıfının doğal müttefikleri olan yoksul ve az topraklı *köylülerle birlikte* iktidara gelmesi ve kapitalist üretim ilişkileri aleyhine sosyalist üretim ilişkilerini geliştirme hedefine yönelmesi sosyalist devrimdir ve sosyalist devrimin başlıca görevlerinden birisi, emperyalizmi ülkeden atmak, onun belirlediği çarpık üretim yapısını, ülkeyi kalkındıracak tutarlılığa eriştirmektir.

Madem ki emperyalizm «üç parçalık yerli sanayi» (bkz. TÜRK SOLU, No. 107, s. 14) dışında ülkedeki üretim güçlerine egemendir; emperyalizm ülkeden atılınca bu güçlerin yönetimi *kime devrolunacaktır? İşte* bu sorunun cevabı, devrimin adını koyan unsurlardan biridir.

Biz, Türkiye'de, emperyalizme karşı mücadelemizi güçlü olarak yürütmek için hedeflerimizden ve sloganlarımızdan tâviz vermenin gerekliliğine inanmıyoruz; verilen tâviz, sonunda, emperyalizme verilmiş bir kale olarak ortaya çıkacaktır. «Milli» burjuvazi, bugün karşı karşıya bulunduğu alternatifler arasında, işçi sınıfının öncülüğünde bir kurtuluş mücadelesine katılma alternatifini kesinlikle seçmeyecektir. Öte yandan, şehir küçük burjuvazisinin fiili ve «milli» burjuvazinin ideolojik öncülüğünde yapılan kurtuluş hareketlerinin hazin sonu gözlerimizin önündedir. Gerek Türkiye'nin gerekse diğer ülkelerin pratikleri, bu hareketlerin sonunda emperyalizm ile buluştuklarını açıkça göstermektedir.

ÖRGÜT SORUNU

Emperyalizme karşı, «hareket kendi örgütünü yaratır» *felsefesiyle* mücadele edilemez. Bir yandan emperyalizmin çok zorlu bir düşman olduğunu ve bu mücadelede bazı güçlü *müttefik*lere ihtiyaç olduğunu söylemek ve bir yandan da bu ittifakın güçlü bir işçi ve köylü örgütü öncülüğünde gerçekleşmesinden yana olmamak, akıldışıdır. İşçiler ve doğal müttefikleri olan yoksul ve az topraklı köylüler, işçi sınıfının ideolojik öncülüğünü esas alan tek bir siyasi örgütte toplanacaklar ve emperyalizme karşı mücadeleyi bu örgüt aracılığıyla yürüteceklerdir. *Ancak böyle güçlü ve disiplinli* bir örgütün varlığı, emperyalizmin kovulmasından sonraki dönemin devrimci niteliğini garantiye alabilir.

Bugün Türkiye'de oportünizm, keskin devrimciliğin maskesi arkasına gizlenerek, işçi sınıfına güvensizliğin, küçük burjuva kuyrukçuluğunun, sosyalizmle mücadelenin, parti yıkıcılığının sembolü haline gelmiş olan akımın adıdır. İşçi sınıfının potansiyelini saptırmak isteyenlere karşı mücadele, emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadelenin bir parçasıdır.

---

(1) Şahin Alpay, Aybar ve Aren Oportünizmi Neden Ayrıdır?, Türk Solu, No. 107, s. 10.

(2) Dünya, Türkiye ve Devrimci Mücadele, Aydınlık, No. 1, s. 29.

OTA SİK VE ÇEKOSLAVAK

Benjamin PAGE

*1968 yılı Nisan ayında Çekoslavakya*da bulunduğum sırada halk, ekonomik reform programının uygulanışıyla ilgili bir çok yeni gelişimden bahsediyordu. Amerikaya dönüp Ota Sik'in «Sosyalizmde Plân ve Pazar» adlı eserini okuyuncaya kadar bu söylentilerin bir çoğuna inanamamıştım. Hernekadar Çekoslavakyada o süre de tartışılan şeylerin büyük bir kısmını Sik'in plânlarından çok, halkın hayal gücüne yada korkusuna bağlamak mümkünse de gerçek olan, bu inanılması güç gelişimlerin tümünün nerden gelebileceğini gösteren bir yapının Sik'in kitabında yer alışıdır.

Bununla beraber araştırmamıza devam etmeden önce, bu kitap esas alınarak Ota Sik'i atfedilen fikirlerin sadece kendisine ait olmadığını da belirtmek gerekir. Esasında bu fikirler, özellikle Çekoslavak Ekonomik Enstitüsü üyesi olan bilim adamlarıyla birlikte, hemen hemen bütün ünlü Çekoslavak iktisatçıları tarafından paylaşılmaktadır. Dubçek döneminde başbakan yardımcısı olarak tayin edilinceye kadar Sik'in kendisi bu enstitünün müdürlüğünü yapmaktaydı. Hernekadar Çekoslavakyada fiilen yürürlüğe konulan ekonomik reformlar bazı bakımlardan Sik'in yaptığı tekliflerden ayrılıyorlarsa da, bizim araştırmamıza temel olan Sik'in fikirleri ve kitabıdır. Çünkü Çekoslavakyadaki reformların en güçlü teorik ifadeleriyle gerekçeleri Sik'in kitabında bulunmaktadır. Ayrıca burada şunu da belirtelimki bu reform çabaları sadece Çekoslavakyaya özgü değildirler. Bu bakımdan araştırmamızdaki eleştiriyi aynı zamanda Doğu Avrupadaki diğer reform programlarına da uygulamak mümkündür.

Kısa bir süre kalmak üzere Çekoslavakyaya seyahat eden bir turistin «Liberalizasyon» süresinin büyük bir kısmında Prağı saran rivayet ve hikayelerden ne kadarının dedikodu ne kadarının haklı eleştiri olduğunu tespit edebilmesi gerçekten çok güçtür. Bu bakımdan aşağıda vereceklerimizin bir kısmının doğruluğu her nekadar şüpheliyse de, ben bunların çoğunu Sik'in tekliflerine karşı beliren haklı eleştirinin örnekleri olarak kabul ediyorum :

1. Bazı ekonomik reformların ilk uygulanmağa başlandığı tarihe kıyasla, Çekoslavakyadaki ekonomik durumun 1967 yılı Ocak ayında bir çok bakımlardan daha kötü olduğu anlatılmıştı. Hernekadar tekelci büyük devlet teşekkülleri geniş nakit rezervlere sahipdilerse de, devlet hazinesinin tamtakır olduğu söyleniyordu.

2. Yine anlatıldığına göre, Sik'in başlıca kaygısı mümkün olan en kısa zaman içerisinde azami döviz (hard currency) (?) sağlamak ve Çekovlavak ekonomisini dünya kapitalist pazarlarıyla bu pazarların üretim ve fiyat ilişkilerine sıkı sıkıya bağlamaktı.

Örneğin döviz sağlayabilmesi için Sik, Çekoslavakyanın çelik merkezi Ostrova'daki yeni bir çelik fabrikasının inşaasının durdurulmasına çalışıyordu. Bu çelik üretim bölgesinde, geleneksel olarak bir çok kuşaktan beri çelik işçisi olarak çalışanların bir kısmı turistik tesisler yapmak üzere başka bölgelere taşınacaklar ve sonunda turistler için çalışan hizmet personeline dönüştürüleceklerdi. Sik'e göre bu gibi yeni adımlarla, eski plâna kıyasla çok daha fazla döviz sağlanabilecekti.

Aynı şekilde bana ya Sik yada Ekonomik Enstitüde Sik gibi düşünen başkalarının şöyle bir teklifte bulundukları iletilmişti : Hernekadar Çekoslavak tarımı ülkenin ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar üretimde bulunuyorsa da, bu üretim esasında kârlı bir üretim olmadığı gibi, Çekoslavak sınai üretimini modernleştirmek için gerekli olan dövizin temin edilmesinde de bir yararı olamaz. Bu bakımdan en iyisi, hiç olmazsa turistlerin gelebileceği bölgelerdeki tarımsal kooperatifler turistlere hizmetle yükümlü kooperatiflere çevrilmelidir. Böylece elde olunan döviz, ihtiyaç duyulan tarımsal ürünlerin dışardan satın alınmasına yeteceği gibi, ayrıca yine dışardan satın olunacak sınai teçhizatın masrafları da bu şekilde karşılanmış olacaktı. Bundan başka Batı ve dolayısıyla Batı kontrolundaki dünya pazarlarıyla yararlı ilişkiler kurabilmek için özel yabancı sermayenin Çekoslavakyaya girmesi de teşvik olunmalı, B. Almanyadan büyük bir kredi sağlanmalıydı. Sik «Hiç parasız olmaktansa borçlu olmak çok daha iyi» diyebiliyordu. Üstelik Batı ile ticari ilişkilerde Doğu parasının bir işe yaramadığını da unutmamak gerekiyordu.

3. Sağlıklı bir ekonominin belirli miktarda bir işsizler rezervine ihtiyaç duyacağı gerekçesiyle Çekoslavak anayasasında bütün vatandaşlara devletin iş bulmakla yükümlü olduğu hakkındaki maddenin iptal edileceği söylentileri ortalıkta dolaşıyordu. Gerçekten de Sik'in diğer bir döviz kazanma yolu olarak, Çekoslavak işçilerinin Batı'ya ihracına taraftar olduğu bilinmekteydi. 1968 Nisanında Çekoslavak Komünist Partisi tarafından açıklanan «Eylem Programı» nda Çekoslovaklara yabancı ülkelerde uzun süre kalabilme hakları tanınıyor, diğer yeni kanunlar da memlekete dönen işçinin kazanmış olduğu dövizin % 20 sini devlet hazinesine ödemesini öngörüyordu.

Yukardaki iddiaların bir kısmı sadece gerçeklerin abartılması yada rivayet olsalar dahi, üzerinde önemle durmamız gereken nokta bütün ileri sürülenler için Sik'in kitabında teorik bir temelin, bir gerekçenin bulunduğudur.

Ekonomik reformlar sırasında, hatta bu reformlardan önceki yıllarda Çekoslavak ekonomisinin çok kötü bir durumda olduğu inkâr edilemez. 1963 yılında topyekûn azalan üretim bir süre sonra bir miktar artmışsa da, 1950 yıllarından beri Çekoslavak ekonomisinin bir duraklama devresinde bulunduğu da bir gerçektir. Bu sorunun bir kısmı tarihseldir. Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun sınai merkezi olan Çekoslavakyanın sınai donanımı ve üretim araçları da ya bu dönemden ya da iki dünya savaşı arasındaki dönemden kalmaydı. Sınai temelini İkinci Dünya Savaşından büyük zarar görmeden kurtaran tek soyalist Avrupa ülkesi de Çekoslavakyaydı. Bu bakımdan Çekoslavakyanın sınai gücü İkinci Dünya Savaşından sonra Rusyanın ısrar olunmasıyla sosyalist komşularının sanayileştirilmesinde kullanıldı. Bu süreç içerisinde çok kereler Çekoslavakyanın kendi sınai temelini ve üretim araçlarını yenileştirme, modernleştirme ihtiyacı ve de istedikleri dikkate alınmadı. Bunlara ek olarak bir yandan Batı'yla ticaret olanaklarının mevcut olmayışı, diğer yandan sosyalist komşularıyla kendi iç ihtiyacı, Çekoslavakyada üretiminin görelı olarak ekonomik olmıyan alanlara bile dağılmasına sebebiyet verdi. Diğer sosyalist ülkeler Çekoslavakyanın ürettiği sınai ürünleri üretip Çekoslavakya ile rekabete başlayıncaya kadar, tam istihdam bir problem değildi. Plânlamadaysa basit tahsisler, ayarlamalar yeterli olabiliyordu. Kısacası bu koşullarda plânlamada mekanik bir zihniyet, mekanik bir tutum geçerli olabilirdi ve de Stalinist yöntemlerde kavramlarının dogmatik şekilde uygulanması bile mümkündü.

Sik'e göre, Çekoslavak ekonomisinin içinde bulunduğu durum hiç değilse kısmen yeniden üretimin gittikçe artan masraflarıyla «yaygın» üretime bağlıydı. Bununla beraber Sik esas suçu, «sosyalist meta-para (pazar) ilişkilerinin «gerekliliği» ni dikkate almayan, ayrıca idarecilere sorumluluk, ve insiyatif tanımayan, idarecileri gerektiğinde mükâfatlandırmayan merkezi plânlamaya yüklüyor. Böyle bir tutumun sonucu, sadece verimsiz ve ekonomik olmayan bir üretim değil, ayrıca tüketicilerin (müstehliklerin) isteklerine, taleplerine tamamen kayıtsız kalan bir ekonomik düzendi. Sik'in bu soruna getirdiği çözümse şu : Her üretim birimini, her teşekkülü sadece kendi ürünlerinin pazarlardaki satışına dayandırmak ve ancak bu satışlarla hem üretim masraflarını

SOSYALİZMİ

hem de yatırımları karşılamak, ayrıca her işçiye, her idareciye üretim sonuçlarında maddi bir çıkar sağlamak, örneğin ikramiyelere devlet tarafından tayin edilen üretim hedeflerine ulaşmayı değil, ürünlerin pazarlarda satılmasıyla sağlanan kârı temel almak. Böylece üretim birimlerinin, vergilerini ödedikten sonra, ellerinde kalan toplam kârı kendi istedikleri gibi kullanabilmelerinin idarecileri kaynak dağıtımıyla üretimi en verimli şekilde yapmaya teşvik edeceği düşünülmekteydi. Üretimde verimliliği arttırmaksa reform programının temel amaçlarından birini teşkil ediyordu.

Sik'e göre bu teşvik unsurunun etkili olabilmesi için üretim birimleri merkezi plânlamanın otoritesinden bağımsız hale getirilmeliydiler. Diğer bir deyişle üretim tahmin olunan toplumsal ihtiyaçlara göre değil, tüketicilerin talebine göre yapılmalıydı. Kaynak dağıtımında pazarlar merkezi plânlamanın yerini alacaktı. Kendi işlemlerini yürütebilecek kadar kâr sağlıyamıyan üretim birimlerine devletçe yardım yapılmayacak, bu verimsiz birimler kapatılacaktı. Sik, Marx'ın «toplumsal bakımdan gerekli emek» kavramını pazar talebine bağlı olarak kâr getirecek ürünlerin üretilmesinde gerekli olan emek şeklinde yorumluyordu. Bu çerçeve içerisinde merkezi plân uzun süreli ekonomik hedeflerin tespitinde kullanılan bir araca dönüşüyordu. Sik'in «sosyalist meta-para ilişkisi» deyimiyle kastettiği bundan ibaretti.

Bu ileri sürülen tekliflerin benimsenmelerinden öteye ne şekilde denenecekleri hususunda Sik hiç bir ipucu vermiyor. Bununla beraber kendi buluşu olan «sosyalist meta-para ilişkisi» ni ve böylece sosyalizmdeki pazar ilişkilerini haklı çıkartmak için kitapta uzun uzadıya durulmuş. Sik herşeyden önce sosyalizmin ilerlemesiyle emeğin niteliğinin değil, içinde yeraldığı çevrenin değiştiğini ileri sürüyor. Sosyalizm ilerledikçe sanayideki bürokratlarla aşağı idarecilerin sayısı giderek küçülüyor, işçilerin büyük bir kısmının doğrudan doğruya idareciliğe geçebilmeleri imkân dahiline giriyor, sefalet, kamu sağlığı, eğitim sorunları kontrol altına alınıyor vs. Fakat bütün bu gelişimlere rağmen çalışma gene de «güç, sıkıcı ve yoğun» şekilde kalıyor, kişi sadece diğer ürünleri satın alabilmek için çalışıyor, hemen hepimiz gibi kendisini bütün hayat boyunca belirli bir üretim dalına bağlıyan iş bölümünden kurtulamıyor. Diğer bir deyişle, sosyalizmin kurulmuş olması, emeği kendisi için bir gayeye, kendisi için bir sona, ve de Marx'ın tasavvur ettiği gibi hür bir eyleme dönüştürmüyor. Bütün ücret artışlarına, çalışma zamanındaki bütün azalmalara, bütün sosyal güvenlik ve menfaatlere rağmen emek-gücü tıpkı kapitalizmde olduğu gibi bir meta olarak kalıyor.

Üretimin içinde bulunduğu durum da yukarda anlatılanlardan pek farklı değil. Sik'e göre sosyalizmde de üretim, tıpkı kapitalizmde olduğu gibi meta üretimidir. Her nekadar bazıları bunu inkâr etmek yada görmemek isterler veya Stalin yaptığı gibi tarımsal üretim araçlarının kooperatif mülkü şeklinde oluşundan doğan geçici bir süreç gibi tanımlarlarsa da üretimin sosyalizmde de meta üretimi olduğu nesnel bir gerçektir. Çünkü Sik'in analizine göre, meta üretimin özü mülkiyette gizli değildir. Sosyalizm gerçekleşmeden önce yaşayan Marx ile Engels meta üretimini ancak kapitalist bir muhteva (çevre) (context) (?) içinde ampirik bir şekilde inceleyebilirlerdi. İşte sırf bu nedenle, meta üretimini yanlış bir şekilde üretim araçlarının özel mülkiyetine bağlamış ve kapitalizmin yıkılmasıyla birlikte bu üretim şeklinin de ortadan kalkacağını ileri sürmüşlerdi. Fakat yine Sik'e göre meta üretiminin temeli, özü, insanın tabiatı kendi amaçları için kulanış şekline bağlıdır. Bu üretim, göreli de olsa, «bilinmeyen bir toplumsal talep» için yapıldıkça, hem üretimin hem de çalışmanın değişim amacıyla işleme girdiği bir iş bölümü varlığını devam ettirdikçe, mülkiyetin şekli ne olursa olsun, emek-gücü bir meta olarak kalacak, üretim meta üretimi olmaktan kurtulamıyacaktır. Bu duruma ancak bilim, teknoloji ve tüketim için üretimin daha da gelişmesiyle son verilebilir. Dolayısıyla, Sik'e göre sosyalizm ancak tüketim bolluğu için gerekli koşulları yarattığı zaman komünizme dönüşebilir.

Sosyalizm ve komünizm hakkındaki bu görüşün en önemli tarafı, tüketicinin egemenliği sloganına rağmen üretim birimlerinin kendi çıkarlarına, kendi insiyatiflerine ekonomide merkezi bir rol verilmesidir. Çünkü, kapitalist düzende de açıkça gözlendiği gibi, «egemen» tüketicinin talebi genellikle, üreticilerin kârlı bulup reklâmını yaptıkları ürünlerin doğrudan doğruya bir fonksiyonudur. Sik'in bu gerçeği çok iyi bildiği şundan bellikî, üretim birimlerinin mevcut pazar talebine göre üretimle yetinmemelerini, «giderek büyüyen bir tüketimi» gerçekleştirebilmek için sürekli olarak yeni ürünler bulmalarını, tüketicileri bu ürünlerle tüketime «teşvik» etmelerini öğütlüyor. Böylece açıkça görüldüğü gibi, Sik'in üretimin tüketicilerin talebine göre yapılması gerektiği hakkındaki görüşü, Çekoslavak sosyalizmine özgü büyüme, verim ve kârı temel alan bir idarecilik anlayışının sokulmasından başka bir şey olmuyor.

MONTHLY REVIEW, OCTOBER 1969, s. 36 — 47

« GENEL GREV » TASARISI

CHP'li üç «işçi» milletvekili, 29 Kasım günü düzenledikleri basın toplantısında, **274 (Sendikalar)** ve **275 (Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt)** sayılı kanunlara ilişkin olarak, Millet Meclisi'ne iki değiştirge sunduklarını açıkladılar. Değiştirgelerde, (1) genel grev, dayanışma grevi ve «hak arama» grevi yapma hakkının işçilere tanınması; (2) hükümetin doksan gün olan «grev erteleme» yetkisinin otuz günle sınırlandırılması önerilmektedir.

«Partilerüstü sendikacılık» anlayışını iyice kemikleştiren 274 ve Anayasa'nın tanıdığı grev hakkını, koyduğu sınırlamalarla, «grev yapmama hakkı» haline getiren 275 sayılı kanunlar, CHP genel sekreteri Ecevit'in Çalışma Bakanlığı sırasında çıkarılmıştır. Bu kanunlar, kamuoyuna, CHP'deki «İşçi sevgisi» nin bir işareti olarak tanıtılmış, tanıtılmaktadır. Basın toplantısında **«Partilerüstü politikayı savunmak eyyamcılıktır»** diyen Osman Soğukpınar'ın kendi sendikası «partilerüstü sendikacılık» anlayışının kalesi olan Türk-İş'e bağlıdır. Muhalefetteyken mangalda kül bırakmayan CHP'nin sözde-ilericiliğinin yalnızca muhalefet yıllarına inhisar ettiği mâlumdur. İşçi sınıfı hareketinin yayılıp yoğunlaştığı, işçilerin ekonomik mücadelesini işbirlikçi sendikaların barındıramaz duruma geldiği, işçi sınıfını burjuvazinin kuyruğunda tutabilmek için «partilerüstü» sendikaların yeni çareler aradıkları vb. bilinen bir gerçektir. Kafalara takılan bu gibi soruları çoğaltmak mümkündür.

Bir de teklifin olumlu yönlerine bakalım. Genel grev, dayanışma grevi ve «hak arama» grevi, kuşkusuz, işçi sınıfının ekonomik ve **siyasal** mücadele cephaneliğini zenginleştirecektir. Bu bile teklifin desteklenmesi için yeterli sebeptir. Burjuva iktidarların grev ertelemek için sıklıkla kullandıkları, «milli güvenlik» gerekçesi, aslında, burjuvazi tarafından, «burjuva ekonomisinin sürekliliği» olarak anlaşılmakta ve böylece kilit sanayi kollarındaki işçilerin elleri kolları büyük ölçüde bağlanmaktadır. «Milli güvenlik» kavramına açıklık getirmek yerine, bu yetkinin burjuvazi tarafından kulanılmasını **zaman bakımından sınırlamak** (unutmamak gerekir : doksan günlük erteleme süresini getiren de, değiştirilmesini isteyen de CHP'dir), yetersiz fakat bütün yetersizliğine rağmen ileri bir adımdır.

Teklif, getirilirken güdülen amaçlar ne olursa, olsun, çarpık bir sendikal anlayış ve uygulamaya yol açan **örgütlenme şeklini** değiştirsin değiştirmesin, önerdikleriyle, ileri bir tekliftir. «Ortak cephe» somut meseleler üzerine kurulur. Zaman ve mekân farkı gözetmeyen bir «ortak cephe», bir «işbirliği» anlayışı kökten sakatır. İşçi sınıfı hareketini yönlendiren temel ittifakın dışındaki sınıf ve tabakalarla işbirliğine ancak **somut meselelerde** ve işçilerin sınıf çıkarlarına uygunluğu şartına bağlı olarak girilir. «Genel Grev Tasarısı» böyle bir somut meseledir ve sosyalistler olarak, samimiyetsizliğini ve Meclis'ten çıkmayacağını bilsek bile, işçi sınıfının güçlenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulunabilecek her teklif gibi, bu teklifi de desteklemeli, sahip çıkmalıyız.

Sosyalist Devrim Üzerine

KENAN SOMER

V. LENİN : «NİSAN TEZLERİ VE EKİM DEVRİMİ»

(Çeviren : M. Ardos), Sol Yayınları, Ankara 1969.

BİR DÖNÜM NOKTASI

Şubat İhtilâlinden sonra, 3 Nisan 1917'de Rusyaya dönen Lenin, Finlandiya Garı meydanında, ayağının tozuyla, bir zırhlı araba üzerinden devrimcileri selâmlıyor, ve onları sosyalist devrimin zaferi için mücadeleye çağırıyordu. Hemen ertesi günü, 4 Nisan 1917'de, Bolşevik Parti Merkez Komitesi ve Petersburg Komitesi üyeleriyle, o sırada Petersburg'da toplanmış bulunan Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Konferansının bolşevik ve menşevik delegelerine, «proletaryanın bu devrimdeki görevleri» üzerine bir rapor sundu. Bu raporda yer alan ve telgraf üslûbuyla kaleme alınmış bulunan tezler (10 tez), 7 Nisan 1917'de bazı tamamlayıcı notlarla, Pravda'nın 26. sayısında yayınlandı. Bütün burjuva ve «uzlaştırıcı» partilerde büyük bir öfke uyandıran «Nisan Tezleri» nin öyküsü böyle başlar. Burjivaziye göre, Lenin, tarihin akışını ve ülkenin çıkarlarını hesaba katmıyordu. Lenin'e ve onun sosyalist devrim tezine karşı duydukları büyük öfke içinde, burjuvalar, Lenin'in Alman Genel Kurmayına bağlı bir ajan olduğunu, Rusyaya Almanlar tarafından gönderildiğini iddia ediyorlardı. «Uzlaştırıcı» partilere, yani devrimci-sosyalistlerle menşeviklere göre ise, daha burjuva demokratik devrim tamamlanmadan sosyalist devrim mücadelesini gündeme koymakla, Lenin, karşı-devrime hizmet ediyor, devrimi tehlikeye sokuyordu. Örneğin Plehanof'a göre, «Nisan Tezleri», bir «hezeyan» dan başka bir şey değildi.

Ama «Nisan Tezleri» nin doğurduğu tepkiler bundan ibaret kalmadı. Lenin, bu arada yazdığı «Taktik üzerine mektuplar» ında, Nisan Tezlerinin, aynı zamanda, «Çar yok, bir işçi hükümeti kurulmalı» parolası üzerinde ısrar ederek, işçilerle köylüler arasındaki ittifakı tehlikeye düşüren Troçki'nin «sürekli devrim» şemasına da karşı olduğunu belirtmesine rağmen, kendi partisi içinde Nisan Tezlerine şiddetle karşı çıkan Kamenef, Zinovyef, Piyatakof gibi «eski» bolşevikler, hiç de böyle düşünmüyorlardı. Rusya, onlara göre de soyalist devrim için olgunlaşmış bir ülke olmaktan uzak bulunuyordu -çünkü sosyalist devrimle sosyalizmin kuruluşunu birbirine karıştırıyorlardı-, ve Nisan Tezleriyle partinin eski tutumunu değiştirmek isteyen Lenin, gene onlara göre, aslında bolşevizmden troçkizme kaymıştı.

Nisan Tezleri, parti içinde, üç hafta süreyle tartışıldı. Bu süre içinde, bolşevikler, ezici bir çoğunluk halinde, Lenin'in yeni fikirleri etrafında toplandılar.

İşte «Sol Yayınları» tarafından «Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi» adıyla yayınlanan ve «Nisan Tezleri»; «Ekimin Arifesinde»; ve «Ekim İhtilâlinin Düzenleyicisi Olarak Parti» başlıkları altında üç bölüm halinde düzenlenen bu kitabın *birinci bölümü, Lenin'in «Nisan Tezleri»* ve Nisan tartışmalarıyla ilgili başlıca metinlerini toplamaktadır.

NİSAN TEZLERİ NEDİR?

Lenin'in bu konudaki metinleri okununca, «Nisan Tezleri» nin, özü itibariyle, bolşevik partiyi, burjuva demokratik devrimi sosyalist devrime dönüştürmeğe yöneltmeyi gözettiği anlaşılır. Lenin, bu tezlerle, iktisadi ve siyasi açıdan, partinin devrimin yeni evresindeki durumunu belirler. Lenin'e göre, devrimin esas sorunu, iktidar sorunudur. Devrim hangi sınıfa karşı yapılmıştır, ve iktidar hangi sınıf eline geçmiştir? Devrimin karakterini belirleyecek temel ölçü budur. Ama, Rusyada, Şubat İhtilâlinden sonra ikili bir iktidar durumu ortaya çıkmıştı, ve Lenin'e göre, Rusyanın aktüalitesinde orijinal olan şey, proletaryanın bilinç ve örgütlenme derecesindeki yetersizlik yüzünden iktidarı burjuvaziye veren devrimin birinci evresinden, yani burjuva demokratik devrimden, iktidarı proletarya ve yoksul köylülere vermesi gereken devrimin ikinci evresine, yani soyalist devrime geçişti. Sosyalist devrimin itici güçleri, proletarya ve yoksul köylülerdi. Sosyalist devrimde, proletarya, yoksul köylülerle birlikte, orta köylüleri tarafsızlaştırarak, şehir ve köy burjuvazisine karşı mücadele edecek, yani proletarya diktatoryasının somut muhtevası, bu evrede, proletarya ve yoksul köylüler ittifakı tarafından belirlenecekti. Proletarya diktatoryasının siyasi şekli, Sovyetler Cumhuriyeti olmalıydı. Bunun için, ilk elde bütün iktidarın Sovyetlere geçmesi gerekiyordu.

Lenin; «Nisan Tezleri» ve bu tezlerle ilgili metinlerinde, çarlığın devrilmesinden sonra, bolşeviklerin savaş karşısındaki yeni tutumlarının ne olması gerektiği üzerinde de durarak, emperyalist savaşa, ancak iktidarı ele alacak olan Sovyetlerin son verebileceğini belirtmeğe çalışıyordu. Şubat İhtilâlinden sonra «yenilgici» tutumlarından vazgeçen bolşeviklerin savaş meselesi karşısındaki parolaları da, bütün iktidarın Sovyetlere geçmesi olmuştu.

İktisadî bakımdan önde gelen görevin, sosyalizmin «kurulması» değil, üretim ve bölüşümün Sovyetler tarafından kontrolü, ve ülkedeki bütün bankaların Sovyetlerin kontrolü altında bulunan bir tek milli banka halinde kaynaşması olduğunu belirten Lenin, böylece sosyalist devrimle sosyalist kuruluş arasındaki farkı, «Nisan Tezleri» nde bir kere daha açıklanmış bulunuyor; toprak meselesinde ise, toprak sahiplerinin bütün topraklarının müsadere edilerek millileştirilmesini, ve topraklarının köylü ve tarım işçisi *temsilcileri Sovyetlerinin emrine verilmesini* öneriyordu. (Buna rağmen, Ekim İhtilâlinin başarı kazanması üzerine, 242 köylü Sovyeti tarafından devrimci-sosyalistlere verilmiş bulunan ve geniş köylü yığınlarının isteklerini ifade eden «emredici vekâlet» i dikkate alarak, bu metni «Toprak Kararnamesi» içine sokacak, böylece aslında popülist bir nitelik taşıyan «sosyalizasyon» a, *yani toprakların köylüler arasında* paylaştırılmasına razı olacaktır).

«Nisan Tezleri» nde, ayrıca parti faaliyetiyle ilgili olarak, derhal bir kongre toplanması, ve 1903 yılında hazırlanmış bulunan parti programının, o zamandan bu yana ortaya çıkan değişiklikler dikkate alınarak değiştirilmesi gereği üzerine duruluyor, partinin adının komünist partisi olarak değiştirilmesi, bundan başka, *oportünizm* ve sosyal-şovenizmden kurtulmuş yeni bir Komünist Enternasyonalin, III. Enternasyonalin kurulması isteniyordu.

Böylece Lenin'in «Nisan Tezleri», burjuva demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş mücadelesinin bütün yönleri üzerinde duruyor, proleter devrimin itici güçlerini belirleyerek, geçiş evrelerini tesbit ediyor, partiye iktisadi *meseleler* ve özellikle toprak meselesiyle ilgili bir program veriyor, ve proletarya diktatoryasının siyasi şeklini de Sovyetler Cumhuriyeti olarak öneriyordu.

Nisan Tezlerinin kabulüyle birlikte, Parti tarafından, «Bütün İktidar Sovyetlere» parolası ortaya atıldı.

Bu parolanın o andaki anlamı neydi?

BARIŞÇI GEÇİŞ

«Bütün İktidar Sovyetlere» parolası, ortaya bu ilk atılışında, sadece burjuva bakanların düşürülerek, onların yerine *Sovyetlerde çoğunluğa sahip partilerin*, yani devrimci-sosyalistlerle menşevik temsilcilerinin geçmesini istemek anlamına gelmiyordu. Aksi halde, sadece bakanların değişerek, eski devlet aygıtının olduğu gibi kalması istenmiş olurdu. Oysaki, eski devlet aygıtının olduğu gib kalması demek, proletarya diktatoryasından vaz geçilmesi, yani neticede burjuvazinin iktidarda *kalması demekti. Lenin böyle düşünüyor*du. Ne var ki, ikili iktidara son verilerek, tamamen Sovyetlere ait tek bir iktidarın kurulması, yeni tip bir devletin örgütlenmesi, yani halkın üzerinde yer alan eski devlet aygıtının tahribi ve halkın çıkarlarına uygun yeni bir devlet aygıtının yaratılması anlamına gelen bu parola, günün somut şartları içinde, burjuva Geçici *Hükümeti devirmek için silâhlı ayaklan*maya, yani ihtilâle bir çağrı da teşkil et-

miyordu. Çünkü Geçici Hükümeti zorla devirmek, o sıralarda onunla birlikte hareket eden ve onu destekleyen Sovyetlere karşı da ayaklanmış olmak anlamına gelirdi. Genel kural olarak, devrimin silâhlı bir ayaklanma, bir ihtilâl şeklinde gerçekleşeceğini düşünen Lenin, Rusyanın Şubat İhtilâlinden sonraki somut şartları içinde, bütün iktidarın barışçı yoldan Sovyetlere geçebilmesi için istisnai bir imkânın belirmiş olduğu kanısındaydı. Ona göre, eğer işçi ve köylüleri, yani halkın ezici çoğunluğunu temsil eden Sovyetler bütün iktidarı kendi eline aldığını ilân etse, kimse karşı koymağa cesaret edemezdi.

Bu durumda, «Bütün iktidar Sovyetlere» parolası, ilk evrede, bütün iktidarın Sovyetlere geçmesi, o zaman devrimci-sosyalistlerle menşeviklerin çoğunlukta bulundukları Sovyetlerin tek iktidar durumunu kazanması anlamına geliyordu. Ama devrimin barışçı gelişmesi, sadece iktidarın barışçı yoldan bu Sovyetlere geçmesinden ibaret değildi. Sovyetler içinde, iktidarın bir partiden öbürüne geçmesi de barışçı yoldan mümkün olabilir, böylece, ikinci evrede, burjuva demokratik devrim, barışçı yoldan sosyalist devrime dönüşebilirdi. Yani Hükümet değişmesi, devlet iktidarını kullanan tek organ haline gelen Sovyetler içinde barışçı bir mücadeleyle gerçekleşir, böylece, işçi-köylü devrimci demokratik diktatoryası yerine, proletaryanın sosyalist diktatoryası kurulabilirdi. Burada, devrimin barışçı gelişmesindeki ilk evrenin, Lenin tarafından işçi-köylü devrimci demokratik diktatoryası olarak saptanmasına rağmen, «Nisan Tezleri» ile belirlenen şeyin burjuva demokratik devrim stratejisi değil, sosyalist devrim stratejisi olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü bir devrim stratejisi, taktik evreleriyle değil, ana ereğiyle karakterize edilir.

Böylece, «Nisan Tezleri» ile devrimin barışçı yollardan gelişme imkânını kabul eden bolşevikler, devam etmekte bulunan emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi parolalarından da -bir zaman için- vazgeçtiler.

NEDEN İHTİLÂL?

«Ekimin Arifesinde» başlığını taşıyan kitabın ikinci bölümünde, «Temmuz günleri» nden sonra yazılmış metinler yer alıyor. Burjuvazinin devrime karşı açık bir silâhlı saldırıya geçmesiyle sonuçlanan «Temmuz Günleri» nden (3 - 5 Temmuz 1917 günlerinde oluşan olaylardan) sonra, Rusyadaki ikili iktidar durumu son bularak, bütün iktidar burjuvazinin eline geçmişti; devrimci-sosyalistlerle menşeviklerin egemenlikleri altındaki Sovyetler ise, orijinal bir iktidar ortağı olmaktan çıkıp, burjuva hükümetin birer uzantısı haline gelmiş bulunuyorlardı. Lenin, bu sırada yazdığı ve maalesef elimizdeki kitapta yer almayan «Parolalar konusunda» başlıklı bir makalede, Rusyada 4 Temmuzdan sonra ortaya çıkmış bulunan durumun, 27 Şubat - 4 Temmuz arasındaki durumdan tamamen farklı olduğunu söylüyordu. Lenine göre, 27 Şubat - 4 Temmuz arasında mümkün ve temenni edilir bir şey olan devrimin barışçı geçiş evresi, devrimci-sosyalistlerle menşeviklerin ihaneti yüzünden başarısızlığa uğrayarak, 4 Temmuzdan sonra son bulmuştu. Artık iktidar tamamen burjuvazinin elindeydi ve işçi sınıfı iktidarı ancak silâhlı bir ayaklanmayla alabilirdi. Ama Lenin, burjuva hükümete karşı hemen silâhlı bir ayaklanmaya girişilmesini de doğru bulmuyordu. Kesin saldırı için, ona göre, geniş halk yığınlarından yeni bir devrimci dalganın gelmesini beklemek gerekiyordu.

Lenin, «Bütün iktidar Sovyetlere» parolasından geçici olarak vazgeçilmesini önerdi. Ama bu öneri, yeni bir devlet tipi olarak Sovyetler Cumhuriyeti şeklinden vazgeçilmesi anlamına gelmiyordu. Bu parolanın bir zaman için bırakılması gerekiyordu; çünkü açıkça karşı-devrimci burjuvazi saflarına geçmiş bulunan devrimci sosyalistlerle menşeviklerin egemenliği altındaki Sovyetler, bu durumda, aktüel şekilleriyle, halk iktidarının organları olamazlardı.

Partinin bu dönemdeki yeni taktik ve parolaları, 26 Temmuz - 3 Ağustos arasında Petrogradda yarı-gizli bir şekilde toplanan VI. Parti Kongresinde saptandı. Lenin, bu sırada Petrograd dışına kaçmış bulunuyor, ama Razlif gölü kıyısındaki kulübede kaleme aldığı «Parolalar konusunda», «Politik durum», ve «Devrimin öğrettikleri» gibi makaleler (bu son iki makale kitaba alınmıştır), bu kongrede alınan kararlara esas oluyordu. Siyasi durumla ilgili ve Stalin tarafından sunulan rapor üzerine alınan bir karara göre, iktidar, proletaryayla yoksul köylülerin eline, ancak burjuva diktatoryasının silâhlı bir ayaklanmayla yıkılması şeklinde geçebilirdi.

Öte yandan, «Temmuz Günleri» nden sonra, iktidarı tamamen eline geçirmiş bulunan burjuvazi, devrimi tasfiye ederek monarşiyi yeniden canlandırma planını gerçekleştirmek için, bir yandan halkı açlığa mahkûm eden iktisadi tedbirlere baş vuruyor, bir yandan da bir askeri diktatörlük kurma hazırlıklarına girişmiş bulunuyordu. General Kornilof'un 25 Ağustos 1917'deki darbe girişimi bu hazırlıklar sonucudur. Ne var ki bu girişim başarılı olmadı. Kornilofun darbe girişiminin bastırılması, karşı-devrimci burjuvazi ve toprak sahipleri koalisyonunun, askeri bir diktatörlük aracıyla, devrimi ezme planlarını başarısızlığa uğratarak, burjuvazi için, umduğunun tam tersi bir sonuç verdi, ve devrimci harekette yeni bir canlanmaya sebep oldu. Artık geniş halk yığınları da, bu karışık durum içinden tek çıkış yolu olarak, bu durumun başlıca sorumlusu bulunan Geçici Hükümetin silâhlı ayaklanma yoluyla devrilmesini görüyorlardı.

Temmuz Günleri'nden sonra, barışçı gelişme imkânlarının artık ortadan kalkmış olduğunu saptayan Lenin, buna rağmen, Kornilof macerasının devrim için taşıdığı tehlikeyi ve Sovyetlerden çoğunun Kornilof darbesine karşı çıktığını dikkate alarak, Sovyetler üzerindeki egemenliklerini hâlâ sürdüren devrimci-sosyalistlerle menşeviklere, bir defa daha, iktidarı almaları yolunda bir teklifte bulundu. Böylece, Kornilof darbe girişiminin bastırılmasından sonra, devrimin barışçı gelişmesi bakımından ortaya çıkmış bulunan son bir imkândan da yararlanmak istiyordu. (Lenin'in «barışçı geçiş» meselesi üzerindeki teorik ve siyasi pratiği hakında etraflı bir fikir sahibi olmak, amatör ve profesyonel, her cinsten provakatörün sosyalistlere karşı kulanmaktan pek hoşlandığı bir silâhı etkisiz kılmak bakımından büyük önem taşır. Bu nedenle, sözü edilen kitaptaki metinler, bu açıdan da dikkatle incelenmelidir). Ama burjuvaziyle sıkı sıkıya bağlanmış bulunan devrimci-sosyalistlerle menşevikler, burjuvaziden ayrılmayı, iktidarı Sovyetlere barışçı yoldan geçirmek için ortaya çıkmış bulunan bu son imkândan da yararlanmayı, kesinlikle reddettiler. İktidarı almak, burjuvaziyle ittifaklarını bozmak istemiyorlardı.

Bu yeni durum içinde, bolşevik fikirler halk çoğunluğu arasında hızla yayılmağa, dolayısıyla büyük bir etkinlik kazanmağa başladı. Bu sürecin Sovyetlerdeki yansıması, işçi ve askerlerin, Sovyetlerdeki devrimci-sosyalist ve menşevik temsilcileri geri çekerek, onların yerine bolşevik temsilciler göndermeğe başlamaları şeklinde oldu. Eylül başından itibaren, Sovyetlerde hızlı bir bolşevikleşme görüldü. Bunun üzerine, bolşevikler, «Bütün iktidar Sovyetlere» parolasını yeniden ortaya attılar. Ama bu parola, bu defa, proletarya diktatoryasının kurulması için burjuva hükümete karşı silâhlı bir ayaklanmaya çağrı anlamına geliyordu. Lenin, 12-14 Eylül 1917'de kaleme aldığı «Bolşevikler iktidarı almalı mıdırlar» başlıklı mektupta, «halkın çoğunluğu bizimle birlikte» diye yazıyordu.

Sözü geçen derlemenin «Ekim İhtilâlinin Düzenleyicisi Olarak Parti» başlıklı Üçüncü Bölüm'ü bu mektupla başlamakta, Lenin'in 24 Ekim akşamı Merkez Komitesi üyelerine yazdığı, ve iktidarın hemen o gece ele geçirilmesi için bütün kuvvetlerin harekete geçirilmesini isteyen mektubuyla bitmektedir. Bilindiği gibi, Ekim İhtilâli o gece başlamış, ve 25 Ekim (yani 7 Kasım), tarihe, dünyadaki ilk sosyalist devrimin zafer günü olarak geçmiştir.

Sol Yayınları tarafından «Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi» adıyla yayınlanmış bulunan bu kitap, Lenin'in Nisan - Ekim 1917 dönemindeki, her biri ayrı birtarihi belge niteliğini taşıyan 20 kadar yazısını kapsamaktadır. Gerek Ekim İhtilâli, gerekse sosyalist devrim teorisi üzerinde bilgi sahibi olmak, ve «somut durumun somut tahlili» derken, Lenin'in ne düşündüğünü anlamak isteyen herkes, «Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi» ni dikkatle okumalıdır.

Bitirirken iki söz : S-R'ler partisi (frenkçesi : parti des socialistes révolutionnaires), bu kitapta hep sosyalist-devrimciler partisi olarak adlandırılmış. Bana kalırsa, devrimci - sosyalistler partisi demek daha doğru olurdu. Sosyalist-devrimciler partisi şeklindeki bir adlandırma, örneğin Lenin'in : «sosyalist-devrimci serseri takımının...» (s. 232) diye kalayı bastığı yerlerde, özellikle bir çeşit hurûfî'liğin yaygın bulunduğu çevrelerde iltibasa -ve kuruntuya- mahal verebilir. Bu partinin adı, yanılmıyorsam bütün kitapta sadece bir defa, o da 135. sayfanın 9. satırında, doğru olarak, yani «devrimci-sosyalistler» olarak yer almış. Tashih'te gözden kaçmış olacak

Helsinki Silahsızlanma Görüşmeleri

CEM EROĞUL

I. MESELE

Ekim 1962'de meydana gelen Küba «füzeler buhranı»nın olumlu bir sonucu oldu: nükleer savaşın eşiğine gelen süper devletler, delice yığdıkları atom silâhlarının yarattığı muazzam tehlikeyi açıkça idrak ettiler. Son yıllarda, silâhlanma yarışını yavaşlatma yolunda elde edilen kısmi başarıda, bu korkunun rolü oldu. Ağustos 1963'te, A.B.D., S.S.C.B. ve İngiltere, atmosferde yapılan nükleer denemelerin durdurulması yolunda anlaşmaya vardılar. İkinci adım Temmuz 1968'de atıldı. Çin'in ve Fransa'nın tasvip etmedikleri bu antlaşmaya göre, nükleer güce sahip devletler, başka ülkelere atom silâhı vermemeyi taahhüt ediyorlardı. 17 Kasım 1969'da, Helsinki'de başlayan Sovyet-Amerikan görüşmeleri, çok daha iddialı bir amaca yönelmiştir. Helsinki'de varılmak istenen hedef, iki süper devletin stratejik silâhlarının azaltılması, veya hiç olmazsa, yenilerinin yapımının durdurulmasıdır.

1963 antlaşması acil bir sağlık tedbiri olmuştur. Gerçekten de, peşpeşe yapılan atom denemelerinin yarattığı serpintiler, bütün insanların sağlığı için doğrudan doğruya bir tehlike teşkil etmeye başlamıştır. Ancak, silâhsızlanma çabaları açısından, bu antlaşmanın fazla bir önemi yoktu. Çünkü, teknik gelişme, atmosferdeki denemeleri zorunlu olmaktan zaten çıkarmıştı. 1968 antlaşması ise, oldukça ucuz bir «iyi niyet» gösterisinden öte bir anlam taşımamaktadır. Açıktır ki, nükleer güce sahip devletler, herhangi bir anlaşma bunu yasaklamasa dahi, atom silâhlarını başka ülkelere vermeye gönüllü olmazlar. Nitekim, antlaşmayı imzalamamış olmalarına rağmen, Çin de, Fransa da, aynı tutum içindedirler. Bunun içindir ki, 1968 antlaşması, atom silâhlarının yayılmasını önleme yolunda, daha çok propaganda değeri taşıyan bir gösteriden ibarettir.

Buna karşılık, Helsinki'de bahis konusu olan şey, doğrudan doğruya süper devletlerin ağır vurucu güçlerinin dizginlenmesidir. Artık mesele, teknik zorunluğu kalmamış bazı denemeleri durdurmak veya daha zayıf devletlerin sırtından ucuz propaganda gösterileri yapmak değildir. Mesele, tarihte ilk defa olarak, böylesine muazzam bir silâh potansiyeline sahip iki devletin, karşı karşıya oturarak, bu güçlerini dengeli olarak azaltma çabasına girmeleridir. Helsinki görüşmelerinin insanlık için taşıdığı büyük önem buradan gelmektedir.

Mesele böyle olunca akla hemen şu soru takılmaktadır : bünyesi icabı savaş üreten emperyalizmin baş temsilcisi olan bir ülke, nasıl oluyor da en önemli savaş araçlarının sınırlanması için ciddi bir teşebbüste bulunabiliyor? Bu soruya cevap verebilmek için, son yıllarda atom silâhlarında meydana gelen teknik gelişmeleri, bunların sonuçlarını, Amerikan kapitalizminin karşılaştığı bazı problemleri, güç dengesinin diğer belirleyicisi olan S.S.C.B. nin bu konudaki tutumunu ve nihayet, kamu oyunun yarattığı etkileri göz önünde bulundurmak şarttır.

II. ATOM SİLÂHLARI

6 Ağustos 1945'te Hiroşima şehrinin göbeğinde patlayan ve aşağı yukarı yüz bin kişinin ölümüne ve en az bir o kadarının da yaralanmasına yol açan atom bombası, Amerikan kapitalizminin eseridir. Savaştan sonra en güçlü devlet olarak dünya sahnesine çıkan Amerika, elinde bulundurduğu bu atom tekeline yaslanarak, birkaç yıl boyunca, dünyayı kendi emellerine uygun olarak biçimlendirmeye çabalamıştır. Fransa'da ve muhtemelen İtalya'da sosyalist devrimlerin önlenmesi, Yunan iç harbinde solcuların ezilmesi, Truman doktrini, Marshall plânı ve nihayet NATO., bu emellerin somut göstergeleridir. Ancak, 1950'lere doğru, Sovyetler Birliği'nin de atom bombasını inşa etmesiyle durum değişmiştir. Atom silâhları tarihinin bu ikinci aşamasının temel niteliği, karşılıklı yıldırma esasına dayanmasıdır. Silâhlar kaba olduğu için, hedef kalabalık şehirlerdir. Hiroşima ve Nagasaki örneklerinin yarattığı haklı korku, dengenin en sağlam garantisi olmuştur.

Bu arada, iki taraf da son derece hızlı bir şekilde bomba imaline devam etmiştir. Teknik ilerledikçe, atom bombasından da güçlü olan hidrojen bombası icat edilmiş, yılların geçmesiyle, nükleer silâhların tahrip kapasitesi olağanüstü seviyelere yükselmiştir. İşte bu nicelik artışı, 1960'larda, yeni bir stratejiyi zorunlu kılmıştır. Bu yeni strateji, McNamara'nın adıyla anılan «kademeli tepki» stratejisidir. Nükleer silâh yığınağı belli bir ölçüyü aşınca, yani ağır silâhlar kullanmanın maliyeti, kullananlar dahil, herkes için ölüm seviyesine ulaşınca, açıktır ki, bu silâhların hiç bir pratik «faydası» kalmaz. Bu durumda, Amerikan kurmayları, ilkin konvansiyonel silâhların, sonra taktik atom silâhlarının kullanılması ve ağır nükleer silâhların son tehdit vasıtası olarak muhafaza edilmesi esasına dayanan kademeli tepki stratejisini geliştirmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan beri süregelen atom silâhları yığınağı bugün öyle bir seviyeye gelmiştir ki, süper devletlerin halen ellerinde bulundurdukları stoklar, insanları yer yüzünden yok etmeye yeter. Durum böyle olunca, yığınağı daha da artırmak askeri bakımdan dahi saçmadır. Ancak, atom silâhları tarihinin bir veçhesi daha vardır : taşıt yarışı. Açıktır ki, bir ülkenin üstün olması için, sadece en kuvetli bombayı yapması yetmez; bir de bunu hedefine taşıyacak araca sahip olması gerekir. Bunun için düşünülen ilk çare, ağır bombardıman uçakları olmuştur. Fakat zamanla, çok daha etkili bir araç geliştirilmiştir : füzeler. Füzelerin icadıyla birlikte füze yarışı da başlamıştır.

Gagarin'in feza çağını açması, füze yarışını daha da hızlandırmış ve birkaç yıl zarfında bu alanda yeni bir dengeye varılmıştır. Bugün, büyük devletlerin füze şebekesi, gücü ve dağınıklığı sayesinde, ilk saldırı karşı taraftan gelse dahi, saldırgan mahvedecek bir potansiyeler erişmiştir. Atom denizaltılarının adetçe artması, bütün düşman hedeflerinin bir anda yok edilmesi ve dolayısıyla tepkinin önlenmesi imkânını tamamen ortadan kaldırmıştır. Londra Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün verdiği bilgilere göre, süper devletlerin karşılıklı füze gücü şöyledir :

1) A.B.D. : 1.054 balistik füze;
656 Polaris füzesi. (16'şar füze taşıyan 41 denizaltı).

2) S.S.C.B. : 1.150 balistik füze;
160 Polaris füzesi.

Her füzenin birkaç megatonluk bir bomba taşıyabileceği hatırlanır ve ayrıca, ağır bombardıman uçaklarıyla orta ve kısa menzilli füzelerin yukarıdaki hesaba dahil edilmediği düşünülürse, stokları artırmanın «saçma» olacağı bir noktaya yeniden varıldığı kolaylıkla anlaşılır. Nitekim Amerikalılar, bu yüzden, 1967'den beri stoklarını artırmamaktadırlar. Sovyetlerin son yıllarda gösterdikleri hummalı faaliyet ise, balistik füze alanındaki büyük açıklarını kapama endişesiyle açıklanabilir. Gerçekten de, daha 1967'de, Sovyetlerin sadece 460 balistik füzeleri vardı. Yukarıda belirtildiği gibi, bugün bu rakam 1.150'dir ve dolayısıyla, aşağı yukarı Amerika ile aynı seviyededir.

Bugünkü dengenin avantajı, iki tarafın da, nükleer bir saldırının, sadece düşmanı değil, ama kendisini de mutlaka mahvedeceğini kesinlikle bilmesidir. Böylece, dünyanın temel güvenliği, iyi kötü sağlanmış olmaktadır. Ne var ki, teknik ilerleme, bu dengeyi yeniden tehdit etmeye başlamıştır. Helsinki görüşmelerinin açılmasının esas nedeni de işte budur.

Daha 1967'de, Sovyetler, Moskova'nın etrafına bir füzesavar füze sistemi yerleştirmeye başladılar. Amerikalılar derhal tepki gösterdiler ve Johnson, 18 Eylül 1967'de verdiği bir kararla, aynı sistemin Amerika'da geliştirilmesini emretti. Amerikan terminolojisinin A.B.M. (antiballistic missile) adını verdiği bu sistemin temel özeliği, mevcut terör dengesini bozmaya yönelmesidir. Zira, füze saldırısından kendisini koruma imkânını bulan bir tarafın, artık karşı-saldırı korkusu olmadan harekete geçebileceği açıktır. Ancak, şu da var ki, bu yeni sistemin maliyeti, büyük devletlerin dahi belini bükecek astronomik rakamlara varmaktadır. Bu yüzden, Johnson'un kararı Amerikan kamu oyunda büyük tepkiler uyandırmış, fazlalık olarak şehirliler, çevrelerinde gelişen bu füze sisteminden fena halde ürkmüşlerdir. Bu tepkileri hesaba katan Nixon, ilkin bu programdan vazgeçmiş, daha sonra ise farklı bir programın uygulanmasını emretmiştir. Bu yeni programa göre, A.B.M. sistemi, şehirler çevresinde değil, mevcut füze rampaları çevresinde kurulacaktır. Şimdilik sadece iki üs çevresinde kurulması düşünülen bu sistemin maliyeti,

daha ilk tahminlere göre, iki üs için 10,5 milyar dolara ulaşmaktadır.

A.B.M.'nin yanı sıra, son bir iki yılın *teknik gelişimi yeni bir belâlı ürün daha* vermiştir. Amerikalıların M.I.R.V. (multiple independently targetable re-entry vehicle) adını verdikleri bu yeni sistem, mevcut füzelere birkaç nükleer baş takma *esasına dayanmaktadır.* Başların adetçe fazlalaşması, füzelerin tahrip gücünü artırmakla kalmamakta, her başın ayrı istikamete yöneltilebilmesi, füzelerin tahrip alanını da son derece genişletmektedir. *Üstelik, bazı nükleer başların* sahte olabilmesi, karşı tarafın savunma sistemini iyice şaşırtan yeni bir şeytani buluştur.

Teknik alandaki bu yeni gelişmeler, süper devletleri şu iki şıkla karşı karşıya *bırakmıştır : ya yarışmaya devam edecek*ler, ya da oturup anlaşacaklar. Yarışmaya devam etmek, her ikisine de muazzam külfetler yüklemekle kalmayacak, çok büyük bir ihtimalle, hiç birisine kesin bir üstünlük sağlamayacaktır. *Zira,* A.B.M. sistemi geliştikçe M.I.R.V. sistemi de gelişecek, çok başlı balistik füzeler ve yeni yeni düşünülen feza bombaları, füzesavar sisteminin hiç bir zaman tam bir garanti sağlamasına imkân vermeyecektir. Neticede, bir üst aşamada da olsa, yine terör dengesine varılacak, yapılan sayısız masraf da boşa gidecektir. Buna karşılık, yarışmaktan vazgeçerlerse, süper devletler, gerçi masraflardan kurtulacaklar, ama güçlerinin sırlarını birbirlerine ifşa etmek zorunda kalacaklardır. Çünkü, açıktır ki, karşılıklı bir kontrol sistemi olmadan, herhangi bir silâhsızlanma antlaşmasının ömürlü olmasına imkân yoktur.

Helsinki görüşmeleri işte bu büyük meseleye bir çözüm bulmak için açılmıştır. İlk bakışta, tarafların anlaşıp silâhlanma yarışını durdurmaları gayet «mantıki» görünmektedir. Ne var ki, toplumsal gelişmelerin mantığı, bu basit mantıktan çok farklıdır. Helsinki görüşmelerinin sonucunu tayin edecek olan şey, Amerikan toplumunun yapısal gelişimi, bu gelişimin karşısına çıkan güçler ve nihayet, bu güçler çatışmasına sahne olan dünyamızın geçireceği aşamalardır.

III. A.B.D.

İktidardan ayrılırken verdiği veda nutkunda, Başkan Eisenhower, Amerikan toplumunun askerileşmesinin yarattığı tehlikeye, daha 1961'de dikati çekmek gereğini duymuştu. Bugün, Amerikan savunma bütçesi, milli gelirin %10'unu yutmaktadır. Amerikan ordusu, üç buçuk milyon insanı istihdam etmektedir. Amerika'da 6.000 askeri üs vardır; yabancı ülkelerdeki Amerikan üslerinin sayısı ise 2.500'dür. Amerikan işçilerinin %21,1, ya doğrudan doğruya, ya da dolaylı olarak, Pentagon için çalışmaktadır. Ve Pentagon'la iş münasebeti kuran Amerikan firmalarının sayısı yüz bindir.

Amerikan ekonomisi bugün israfa dayanmaktadır. Milyonlarca insanın geçimi, ideal bir israf kapısı olan silâh üretimine bağlıdır. Her üs, her tesis, birkaç şehrin geçim kaynağı, her büyük askeri sipariş, binlerce insanın iş kapısı olmaktadır. Bu durumda, silâhsızlanma teşebbüsleri her sınıf insanda tepkiler yaratmaktadır. Örneğin işçiler, işsizlikten ürkmektedirler. Bilim adamları, askeri amaçlı araştırmalar için her yıl dağıtılan sekiz milyar doları kaybetmekten korkmaktadırlar. Bu paraların bir kısmı üniversitelere tahsis edildiğinden, hür düşüncenin mihrakları olması *gereken bu müesseseler dahi,* genel askerileşme çarkına kapılma tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Amerikan halkı, ölüm araçları üretmek için kendisini tüketen bu iktisadi düzenin korkunç saçmalığını idrak edip yeni bir düzen için mücadeleye girişmedikçe, bu durumun devam etmesi kaçınılmazdır.

Ancak, mutlulukla kaydetmek gerekir ki, Amerikan toplumunda bu idrakin ilk ışıkları parıldamaya başlamıştır. Son on yılda gelişen zenci ayaklanmaları, öğrenci hareketleri ve özellikle Vietnam Savaşı, bu uyanışta önemli rol oynamıştır. Örneğin, bizi ilgilendiren silâh sanayii konusunda, kamu oyunda büyük tartışmalar açılmıştır. Birçok Amerikalı, temel gerçekleri görmeye başlamıştır . Silâh sanayii, gerçi milyonlarca insanın geçimini sağlamaktadır, ama aslan payı birkaç milyarderin cebine gitmektedir. Pentagon, yüz bin firma ile iş yapmaktadır, fakat milyarlık siparişler, daima birkaç büyük firmaya verilmektedir. Beş büyük firmanın 1968'de aldıkları siparişlere bakmak, bu gerçeği ayan beyan görmeğe yeter. Bunları, önem sırasına göre sayalım : General Dynamics : 2,2 milyar dolar; Lockheed : 1,9 milyar dolar; General Electric : 1,5 milyar dolar; United Aircraft : 1,3 milyar dolar; McDonnell Douglas : 1,1 milyar dolar. Demek ki, sadece 1968 yılında, Pentagon, beş firmaya sekiz milyar dolar dağıtmıştır. Son Türkiye bütçesinin üç milyar dolara ancak vardığını düşünürsek (o da resmi pariteyle), sayılan rakamların büyüklüğünü belki daha kolay idrak edebiliriz.

Amerikan kamu oyunun keşfettiği gerçekler bunlardan da ibaret değildir. Amerikalılar, Türkiye'de gayet iyi bildiğimiz bir müteahhit oyununun kendi memleketlerinde çok büyük çapta oynandığını şaşkınlıkla farketmeye başlamışlardır. Oyun, bir ihaleyi aldıktan sonra, ihaleyi veren devlet dairesine baskı yapıp sözleşmedeki fiyatı durmadan yükseltmektir. Örneğin, Lockheed firması, 1963 yılında, Pentagon'dan, 120 adet nakliyat uçağı siparişi almış ve karşılığında, 2.9 milyar dolar istemişti. Bugün firma, uçakları henüz teslim etmediği gibi, sözleşmedeki fiyatı 4 milyar dolara yükseltmeyi başarmıştır.

Açıktır ki, firmalar, Pentagon'dan istedikleri siparişleri ve fiyatları koparabilmek için, yüksek rütbeli subayları «tatmin etmek» durumundadırlar. Buldukları yaygın çarelerden biri, emekli olan rütbelileri yüksek maaşlarla kendi hizmetlerine almak ve böylece, hem onları mükâfatlandırmak, hem de bu yaşlıların Pentagon'da kalan daha genç subaylar üzerindeki etkilerinden yararlanmaktır. Birkaç rakam, bu alışverişin ölçüsünü vermeye yetecektir. Bugün, Lockheed firmasında 210, Boeing firmasında 169, McDonnell Douglas firmasında, 141 emekli olmuş yüksek rütbeli subay çalışmaktadır. Amerikalı senatör William Proxmire'nin açıkladığına göre, tam 2.072 yüksek rütbeli subay, emekli olunca, Pentangon'la iş yapan en büyük yüz firmada iş bulmuştur. (1)

İşte bu gerçekler göz önünde tutulursa, Helsinki görüşmelerinin akibeti hakkında daha sağlıklı değerlendirmeler yapma imkânı bulunur. Bu büyük firmaların etkileri devam ettikçe, kendi çıkarlarını zedeleyecek herhangi bir silâhsızlanma antlaşmasına karşı koyacakları açıktır. Bunun için, Pentagon'dan başka, kendilerine bağlı bir sürü parlementeri, bilim adamını, yüksek memuru, vs. kulanma imkânına sahiptirler. Ancak, buna karşı, yukarıda sözü edilen ve her geçen gün yaygınlaşan Amerikan toplumsal uyanışı belli bir ölçüde denge tutabilir.

(1) Amerikan toplumunun kapıldığı «askerileşme» çarkı hakkında gayet ilginç bilgiler için bkz. Janques Amalric. «Le Complexe Militaro-industriel»,
Le Monde, 19 Haziran 1969.

IV. S.S.C.B. VE DİĞERLERİ

Sosyalist ülkeler, kendi bünyeleri icabı, silâhsızlanmadan yanadırlar. Onlar için, askeri harcamaların azalmasının alternatifi, toplumsal refahlarının artmasıdır. Buna, bir de, sosyalist ülkelerin çoğunda hâkim olan barış sevgisini eklemek gerekir. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı'nda çok acı çekmiş olan Doğu Avrupa'da bu psikolojik faktörün önemi büyüktür. Ancak, bütün bu ülkelerin genel bir güvenlik problemleri de vardır. Emperyalizmin canavarlığını (bu kelimeye itiraz eden varsa Mylai katliamını hatırlasın) elan muhafaza ettiği bir dünyada, patates ürettiği gibi savaş üreten bir sisteme karşı silâhlanmaktan başka çare yoktur. Dolayısıyla, sosyalist ülkelerin silâhsızlanmayı kabul etmelerinin temel şartı, emperyalizmin dişlerinin kırılmasıdır.

Sosyalist ülkeler içinde S.S.C.B.'nin ayrı bir yeri vardır. Bu ülke, hasım bir dünyada uzun yıllar yalnız başına sosyalizmi inşa etmesinin sonucu olarak, güçlü bir daimi ordu beslemek zorunda kalmıştır. Bu yüzden gelişen askeri bürokrasinin, silâhsızlanma gayretlerinde menfi etkileri olması mümkündür. Ancak, unutmamak gerekir ki, Sovyetler Birliği, esas savaşını iktisadi alanda vermektedir. Üretim alanında kısa zamanda Amerika'yı geçmek, bu ülkenin baş hedefidir. Durum böyle olunca, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, gerçek bir silâhsızlanma imkânını geri tepmesi, bizat kendi hedeflerine aykırı olur.

İki nükleer ülke -İngiltere ve Fransa- barındıran Batı Avrupa dahil, dünyanın geri kalan kısmının, silâhsızlanma meselesinde doğrudan doğruya bir rolü yoktur. Helsinki görüşmelerinin sadece S.S.C.B. ile A.B.D. arasında cereyan etmesi ve gizli olması, bu gerçeğin açık ifadesidir. Ancak, bu ülkelerin dolaylı rolü pek büyüktür. Dünyanın her alanında emperyalizme karşı verilen mücadeleler yoğunlaştırıldıkça, Amerikan militarizminin direnci kırılabilecek ve böylece silâhsızlanmanın yolu açılabilecektir.

Durum böyle olunca, Helsinki görüşmelerinden, kısa vadede temelli değişiklikler ummak hayaldir. Yine de, bu görüşmeler, hiç olmazsa mevcut nükleer dengenin dondurulması sonucuna varırsa, barış yolunda küçümsenmeyecek bir ilerleme sağlanmış olur. Dolayısıyla, bu çabaları desteklemek, ancak meselenin özünü de daima göz önünde bulundurmak gerekir : silâhsızlanma meselesinin kesin çözümü, emperyalizmin yeryüzünden silinip atılmasına bağlıdır.

Sosyalist Arnavutluk Yirmibeş Yaşında

29 Kasım 1944'te, Arnavutluk topraklarının son parçası da düşman işgalinden kurtarılmış ve Balkanların bu küçük ülkesinde dünya sosyalizm tarihinin yeni bir sayfası yazılmaya başlamıştı. Bu kurtuluş hareketinin örnek yanı, Arnavutlukun, II. Dünya Savaşı biterken, hiç bir büyük devletin yardımı olmadan kendisini kurtarmayı başaran tek ülke olmak şerefini kazanmış olmasıydı. Aradan yirmi beş yıl geçti ve Arnavutluk bugün yine birçok bakımlardan dünyaya örneklik etmektedir.

Balkanların Adriyatik kıyısında dağlık bir araziye ve sadece iki milyonluk bir nüfusa sahip olan Arnavukluk'un, özellikle az gelişmiş ülkelere verdiği en önemli ders, şartlar ne olursa olsun, devrimci bir iktidarın kalkınma savaşını mutlaka kazanmak zorunda olduğudur. Sayısız savaşa, işgale, yıkıntıya sahne olan bu küçük Balkan ülkesinin, iktisadi alanda elde etiği başarıyı, bugün, dost düşman herkes teslim etmektedir. **Le Monde** gazetesinin dış politika alanında en yetkili yazarı olan ve solculukla uzaktan yakından ilişiği bulunmayan André Fontaine, son zamanlarda Arnavutluk'a yaptığı bir ziyaretten sonra, bu konuda şunları yazmaktadır :

«Savaştan önce, okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 85 olan bir ülkede, sekiz yıllık zorunlu eğitim, ortalama hayat süresinin iki misline çıkması, başlıca şehirleri birbirine bağlayan bir demiryolu şebekesi, aşağı yukarı bütün büyük yolların asfaltlanmış olması, herkese günlük ekmek, iş ve sosyal hizmetler garantisi, bataklıkların kurutulması, sıtmanın yok edilmesi, ilk tahminlerden on yıl daha kısa bir zamanda elektrifikasyonun tamamlanmak üzere olması, sayıları hızla artan fabrikalar, bütün bunlar, İtalyan istilâsından önce, bir Avrupa toprağından ziyade Yakın Doğu'nun parçası olan bir ülke için, hayranlık uyandıran sonuçlardır.

«Başka özellikler de daha az çarpıcı değildir : Şehir ve köylerin olağanüstü temizliği, ekinlerin sağlığı, rejimin kendilerine sık sık önemli görevler yüklediği gençlerin bakışlarındaki canlılık, islâm geleneklerinden gelen bir ülkede görülmeyecek bir sıklıkla kadınların sorumlu mevkilerde bulunmaları, nihayet, belki de en önemlisi, burjuva veya köylü kökenli olsunlar, çoğu sadece halkla beraber olmağa değil bizzat halk olmaya açıkça azmetmiş olan yöneticilerin sadeliği.» (1)

Batı dünyasının en ciddi gazetelerinden birinin, bu burjuva yazarının hayranlık dolu sözleri, bunlardan da ibaret değildir. Fontaine, ayrıca, rejimin sürekli bir yenileşme ve iyileşme hamlesi içinde olduğunu belirtiyor. 1966'dan itibaren girişilen son hamlenin vardığı sonuçlar şunlar : 1) Parti içinde bürokratik eğilimler gösteren bütün unsurların temizlenmesi; 2) En yüksek ücretlerde indirim yapılması; (Bugün artık ücretlerin tavanı, tabanın üç katını aşamıyor); 3) Üniversitede reforma gidilerek, kol emeğine ve askeri eğitime daha fazla zaman ayrılması; (Örneğin öğrenciler tarım alanında ve demiryolu yapımında çalışıyorlar); 4) Bütün tapınakların kapatılması. (Arnavutluk'un, din politikasındaki bu sert tutumunu anlamak için, bu ülkenin, bağımsızlık konusunda son derece hassas olduğunu ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinin aksine, müttefik Sovyet askerlerini dahi topraklarına hiç bir zaman sokmadığını hatırlamak gerekir. Arnavutluk'ta, din daima yabancı müdahale ile kader birliği etmiştir. Gerçekten de, katoliklik İtalyanların, ortodostluk Yunanlıların, müslümanlık ise Osmanlıların istilâlarına araçlık etmiştir. Arnavutluk, dine karşı cephe almakla, aslında yabancı müdahalelere karşı cephe almaktadır.)

Arnavutluk'un, tarım ve sanayi alanında gerçekleştirdiği hamlenin büyüklüğünü anlamak için, birkaç rakama bakmak yeter. Tamamen kollektifleştirilmiş olan tarımda, üretim, eski rejime nazaran üç misli artmış, meyvacılığa ayrılan topraklar, 1938'e göre, dört kat, bağlar ise beş kat genişlemiştir. Kömür üretimi, 1938'de 3.600 ton iken, 1965'te 331.000 ton olmuş; demir üretimi, 1938'de sıfır iken, 1965'te 400.000 tona ulaşmıştır. Petrol alanında da büyük bir hamle gerçekleştirilmiş, 1965 üretimi, 1938 üretiminin yirmi yedi misli olmuştur. Sınai üretimdeki artış oranı, on beş yıl boyunca, ortalama %15 gibi yüksek bir seviye tutturmuştur. Aynı oran, bugün hâlâ %10'un üzerindedir. Nihayet, yirmi beş yılda nüfusun iki misline çıkmış olmasına karşılık, millî gelir, 1938'e nazaran, sekiz misli artmıştır.

İktisadi ve sosyal alanda böylesine başarılar kazanan Arnavutluk, dış politika bakımından, tamamen kendine özgü bir tutum içindedir. Bugün Arnavutluk, ne A.B.D. ile, ne de S.S.C.B. ile siyasi ilişkileri bulunmayan tek dünya devletidir. Amerika'ya karşı husumetinin sebepleri açıktır. Emperyalistler, Arnavutluk'un başarılarını baltalamak için ellerinden geleni yapmışlar ve hatta, 1950'lerde, doğrudan doğruya bir müdahaleye kalkışmışlardır. C.I.A., Küba'ya karşı tezgâhladığı Domuzlar Körfezi çıkartmasının bir eşini, on yıl önce Arnavutluk'a karşı denemiş ve hak ettiği cevabı almıştır. Arnavutluk'un, bu acı tecrübeleri unutması muhtemel görünmemektedir.

Sovyetler Birliği ile ilişkiler ise, 1955'-ten, yani Kruşçef-Tito barışmasından itibaren bozulmaya yüz tutmuş ve 1960'ta toplanan II. Komünist Partiler Konferansı'nda açığa çıkmıştır. Sovyetlerin, XX. Kongre'den sonra geliştirdikleri görüşlere karşı çıkan Arnavutluk, konferansı hışımla terketmiştir. 1961 yılında, Sovyetler, teknik yardımlarını, aynen Çin'e yaptıkları gibi, aniden kesmişlerdir. Teknik işbirliğinden sonra ticari ilişkiler de kesilmiş, nihayet anlaşmazlık, diplomatik ilişkilerin kesilmesine kadar varmıştır.

Sosyalist cephe içinde diplomatik ilişkilerin kesilmesinin bu tek örneği bugün hâlâ sürmektedir. Son zamanlarda, Sovyetler bazı yakınlaşma teşebbüslerine girişmişler, fakat Enver Hoca, sert tutumunu değiştirmeye yanaşmamıştır. Buna karşılık, Arnavutluk, Çin ile sıkı ilişkilere girişen tek Avrupa devletidir. Çinliler, faizsiz dış yardım vermekte ve Çin teknisyenleri, Arnavut teknisyenler ile ayni ücreti almaktadırlar. Fakat buradan, *Arnavutluk'un Çin etkisine girdiği* sonucunu çıkarmak tamamen hatalı olur. Arnavutların gözünde Çin, sadece, güçlü ve güvenilir bir müttefiktir, yoksa asla bir «patron» değil.

Arnavutluk'un bugünkü seviyesine varmasında, yirmi sekiz yıldır devrimci hareketin başını çeken Enver Hoca'nın payı büyüktür. Herkes için sadece «Enver» olmasını bilen bu halk lideri, 8 Kasım 1941'de kuruluşuna ön ayak olduğu Arnavutluk Komünist Partisi aracılığıyla halkının güvenini kazanmayı başarmış, altmış yaşına varmasına rağmen hâlâ hamleci ruhunu muhafaza edebilmiştir. Onun önderliğinde yirmi beşinci yıldönümünü kutlayan Arnavutluk, bugün artık, geleceğe güvenle bakan bir ülke durumuna gelmiştir.

(1) Le Monde, 14 Kasım 1969.

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar. Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü : Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü Asuman ERDOST * Yıl : 1 - Sayı : 17 - Fiyatı : 150 Kuruş - 15 Aralık 1969
Baskı Tarihi : 8. Aralık. 1969.

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir / ANKARA - Tel 17 05 76 * P.K. 276 Bakanlıklar / ANKARA * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,— TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi 25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günaydı AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Caddesi 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 *
Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi